HF VINKLER 2003

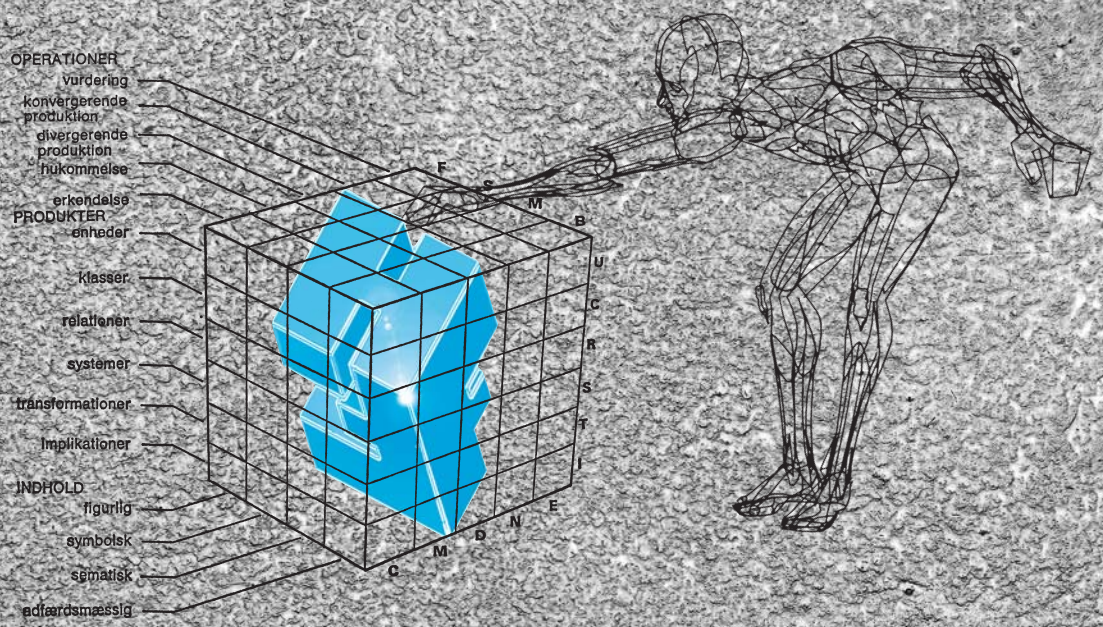

FREDERIKSBERG HF

INDHOLD

1. Kære læsere – forord ved *rektor Finn Bønsdorff*
2. Politisk forlig: Naurvidenskaben styrkes i HF-uddannelsen – *rektor Finn Bønsdorff*
4. Borgmesterens besøg – *Redaktionen*
6. HF's rolle i uddannelsesbilledet – *chefkonsulent David Jensen, formand for FHF's bestyrelse.*
8. Da fagkonsulenten kom på besøg – *Vibeke Fengers*
10. En dag med dansk – *Anne-Dorte Fridberg*
12. Hvor skal vi hen, du... – *Ulla Wogensen*
17. Der er basis for en bog – *Finn Eriksen*
19. Sidste år: Hva' så stump? – *Mads Preisler*
20. Sidste år: Tillykke til alle studerende på FHF – *Villads Kok Mortensen*
22. Er naturvidenskab upopulært? – *Anders Lundsgaard*
26. Et eklatant eksempel på eklektisk arkitektur – *Hans Kargaard*
30. Nyt pædagogikum – en forsøgskanins bekendelser – *Merete Bagger Sørensen*
33. A for arvesynd B for behændighed – *Peter Bro*
36. FHF online – *Nicolette Brun-Hansen*
40. EVA- udvalget der evaluerer FHF – *Kjeld Arne Hansen*
45. Læsevejledning på FHF – *Vibeke Fengers*
48. Rejsen til Istanbul – *Carsten Harboe, Christopher Melin, Esther Nielsen og Maria Johansen 2V*
54. Cabaret 2003 – *Annnemarie Krarup*
56. Lærer og personaleportrætter samt bestyrelsens eksterne medlemmer.
60. Klassebilleder af årets dimittender en dag i marts.

HF-VINKLER
2003

Redaktion
Vibeke Fengers
Bodil W. Smith
Peter Bro
Finn Bønsdorff

Omslag
Peter Bro

Produktion
Eks-Skolens Trykkeri ApS.

Oplag
1000 eksemplarer

FREDERIKSBERG
HF-KURSUS

Sønderjyllands Allé 2
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 21 05 00
Telefax: 38 21 04 99
www.frberg-hf.dk
email:
frederiksberghfkursus@
frederiksberg.dk

Kære læsere

Decentraliseringsprocessen er nu i sin 3. fase. Først blev budgetter og opgaver lagt ud. Så fulgte en periode med plan- og målformuleringer.

I den 3. fase formuleres i stigende grad forpligtende mål og indsatsområder fra amtskommunens side. Status og specifikke årsberetninger på udvalgte nøgleområder må forventes at blive en integreret del af fremtidens skolehistorie.

HF-Vinkler 2003 er ikke udelukkende en beretning om målsætninger og i hvilken grad de blev realiseret. Publikationen kan snarere betragtes som en mosaik til »branchen«, hvor elever, lærere og ledelsen beretter om hvad vi også har været optaget af i det forgangne skoleår.

Tak for de mange bidrag til HF-Vinkler 2003 og en særlig tak til årets HF'ere for samarbejdet i to år. I ønskes alle god vind fremover.

Finn Bønsdorff
Rektor

Politisk forlig: Naturvidenskaben styrkes i HF-uddannelsen

Finn Bønsdorff
Rektor

Den 28. maj blev der indgået et bredt forlig om de gymnasiale uddannelser, herunder HF.

HF skal fornys indholdsmæssigt og faglighed skal i højere grad end nu bygge på sammenhæng mellem fagene. I relation hertil indføres to obligatoriske faggrupper, som skal sikre sammenhæng og samarbejde mellem fagene.

Kultur og samfundsfagsgruppen består af historie, religion og samfundsfag og i den naturvidenskabelige faggruppe indgår biologi, geografi og kemi. Alle HF-elever skal undervises i disse fag. Både for faggrupperne og for de enkelte fag skal der opstilles mål, og ikke mindst i naturvidenskab vil dette blive en betydelig styrkelse.

Der er således fra politisk side formuleret eksplicitte kriterier for hvilke fag, der bør arbejde sammen. Det bliver interessant at følge eleverne og se nærmere på hvilke naturvidenskabelige indsigter der opnås, både i forhold til de enkelte fag og som noget helt nyt i relation til faggruppemålene.

Det naturvidenskabelige løft begrundes med , at almendannelse i det 21. århundrede forudsætter forståelse for den naturvidenskabelige og teknologiske udvikling. Det betragtes som afgørende for, at Danmark kan klare sig i den internationale konkurrence. Denne markeds- og globaliseringsdimension har også andre konsekvenser for fagrækken i HF-uddannelsen. Engelsk styrkes i den forstand at der indføres et obligatorisk B-niveau, formentlig tilrettelagt over to år, men der er intet krav om andre fremmedsprog. Dansk styrkes også og ændres til A-niveau.

» ***HF'erne skal gøres mere studieparate, og der er ingen tvivl om, at disse klare politiske valg vil bidrage hertil.***

Som noget nyt skal der vælges to fag på B-niveau, eller et fag på B-niveau i kombination med to fag på C-niveau. I den nuværende HF-uddannelse er det tilstrækkeligt at der vælges tre fag på C-niveau.

HF'erne skal gøres mere studieparate, og der er ingen tvivl om, at disse klare politiske valg vil bidrage hertil.

En politisk aftaletekst er nødvendigvis holdt i generelle vendinger, der skal følges op af konkret lovgivning og udmøntes i bekendtgørelser. I forlængelse heraf kan man spørge hvilken tilgang Frederiksberg HF-kursus vil have til det fortsatte reformarbejde?

Reformkriterier

Eleverne på Frederiksberg HF-kursus er betydeligt ældre end landsgennemsnittet og vi har næsten ingen ansøgere direkte fra folkeskolen. Hertil kommer, at flere af vores elever har brudte erhvervs/almengymnasiale uddannelsesforløb bag sig. Nogle har fuldført en erhvervsuddannelse og elevprofilen er yderligere karakteriseret ved, at 25-30 pct. efterfølgende optages på universiteterne.

På baggrund heraf har vi i sammen med eleverne udformet nogle reformkriterier:

… mulighed for at den enkelte elev kan sammensætte en HF-eksamen i overensstemmelse med uddannelsesplanen, herunder ønske om videregående uddannelse.

… stiller de videregående uddannelser specifikke krav om fag på A eller B-niveau, bør disse kunne tilbydes den enkelte elev ved optagelse på Frederiksberg HF-kursus.

… spørgsmål vedrørende den enkelte elevs valg af fag/niveau afklares ved optagelsen.

» *HF vil fortsat være fleksibel i den forstand at der ikke er defineret fagpakker/studieretninger. Dette muliggør også fremover en bred og anderledes sammensat eksamen.*

… for vores elever er det afgørende, at HF-uddannelsen i sin grundstruktur er 2-årig.

Efter to års uddannelse på Frederiksberg HF-kursus bør det være muligt at gå direkte ind på universiteterne, men den største del af eleverne vil også fremover vælge en kort eller mellemlang uddannelse. Disse mellemlange/korte valg afspejler sig ligeledes i denne elevgruppes valg af fag og niveauer.

… HF-uddannelsen bør derfor fortsat være fleksibel.

Store udfordringer til tysk og fransk

Dette reformkriterium lever forligsteksten også op til. HF vil fortsat være fleksibel i den forstand at der ikke er defineret fagpakker/studieretninger. Dette muliggør også fremover en bred og anderledes sammensat eksamen.

Der er imidlertid et problem som ikke ses konkret behandlet i den politiske aftale, og det er HF'ernes adgang til at vælge fag på A-niveau. I den nugældende HF-uddannelse kan der vælges et fag på A-niveau fra studentereksamensbekendtgørelsen i en 2-årig tilrettelæggelse. Det ville være hensigtsmæssigt om denne mulighed blev bevaret, og måske endda udbygget!

HF-reformen har som nævnt mange positive elementer, men for fremmedsprogene tysk, fransk og måske spansk indebærer den også store udfordringer. Fagene må fra 2005 udbyde attraktive sprogpakker som kan indgå i den reformerede HF-uddannelse. I hvilken grad dette vil blive en succes er det nok svært at udtale sig om, men jeg tror ikke at skolen vil kunne bevare så megen fremmedsprogsundervisning som i dag. Dette som konsekvens af at det politiske system har truffet nogle klare valg ud fra en globaliserings- og markedsorienteret, dansk strategi.

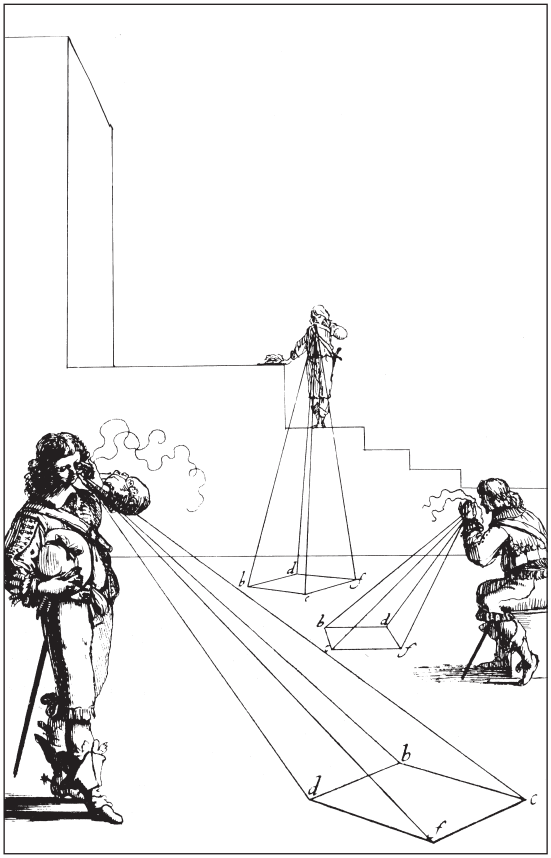

» *I den nugældende HF-uddannelse kan der vælges et fag på A-niveau fra studentereksamensbekendtgørelsen i en 2-årig tilrettelæggelse. Det ville være hensigtsmæssigt om denne mulighed blev bevaret, og måske endda udbygget!*

Borgmester Mads Lebech besøger Frederiksberg HF-kursus

Den 26. marts kom borgmester Mads Lebech på besøg. Ditte fra elevrådet havde opfordret rektor til at invitere borgmesteren til en diskussion om HF-reformen, herunder Frederiksberg HF-kursus' særlige profil.

En veloplagt Mads Lebech indledte med at konstatere, at Frederiksberg HF-kursus er noget helt specielt. Eleverne er ældre, og en stor andel kommer videre på universiteterne. I en HF-reform bør der også være plads til Frederiksberg HF-kursus, men skolen kan ikke betragtes som repræsentativ for et typisk HF-kursus, og derfor bør vores særlige forhold heller ikke være normgivende for en generel HF-reform.

Herefter fortalte nogle af eleverne om deres skolebaggrund, alder, tilvalgsfag og fremtidsønsker. Eleverne kommenterede et PowerPoint show med nøgletal og stikord.

Herefter var der en generel debat. Borgmester Mads Lebech understregede, at uddannelse efter hans opfattelse var en offentlig opgave, der ikke kunne udliciteres til private firmaer.

Rektor spurgte til strukturkommissionens arbejde med henblik på en vurdering af hvor gymnasier og kurser i givet fald skulle placeres. I nye regioner, amter, eller som selvejende institutioner analogt med erhvervsskolemodellen?

Borgmesteren meldte klart ud. Store kommuner som Frederiksberg kan nemt håndtere gymnasier og kurser. Redaktionen er godt tilfreds med denne melding. Også selv om vi i år har måttet spare på flere områder.

Alt i alt et godt skolebesøg hvor borgmesteren fik et indtryk af nogle af de unge mennesker, der har valgt at uddanne sig i Frederiksberg Kommune. Og eleverne fik mødt den politiske chef i kommunen, borgmester Mads Lebech.

Af redaktionen

Ditte Marie Brandt 1A og Suzette Jensen 2X (yderst) fortalte Mads Lebech om FHF's særlige profil.

HF's rolle i uddannelsesbilledet

Af David Jensen
Formand for FHF's bestyrelse

Der røres godt rundt i den uddannelsespolitiske gryde for øjeblikket. På menuen står bl.a. reformer af ungdomsuddannelserne og bedre uddannelses- og erhvervsvejledning.

Reelt bliver der nok kun tale om egentlig reformering af gymnasiet (hvor grenene erstattes af fagpakker) og uddannelses- og erhvervsvejledningen (hvor de nuværende knap 30 forskellige vejledningsordninger reduceres, og der i stedet opbygges tværgående vejledningscentre). For HF's vedkommende er der snarere tale om faglige justeringer end en egentlig reform af grundstrukturerne. Blandt de forslag undervisningsministeren har fremlagt for HF-uddannelsen er:

- forhøjelse af timetallet med ca. 15 pct.
- bedre samspil mellem fællesfagene gennem organisering i fagpakker
- mere projektarbejde
- bedre mulighed for optag direkte fra 9. klasse
- nedtoning af HF's såkaldte »sweeperfunktion«.

Erhvervsuddannelserne og de erhvervsgymnasiale uddannelser justeres også i et vist omfang. Og nu vi er i gang, så tages 10. klasse også op til revision inden længe – målet er, at 10. klasse kun skal anvendes til uafklarede unge, der har brug for et ekstra år i grundskolen.

HF's nødvendige sweeperfunktion

Det spørgsmål der indirekte drøftes er om ungdomsuddannelserne i højere grad kun skal være for unge. I modsætning til hvad mange måske forestiller sig, er det nemlig kun de gymnasiale uddannelser, der alene tiltrækker helt unge direkte fra folkeskolen. På HF og erhvervsuddannelserne er gennemsnitsalderen mindst 2-3 år højere, og mange er fyldt 30 år inden uddannelsen er i hus.

Regeringen har fornuftigt nok som målsætning, at unge skal uddannes - og at de skal uddannes så hurtigt som muligt. Fornuftigt fordi der bliver behov for så mange hænder som muligt, når de store årgange fra 40'erne i løbet af kort tid går på efterløn eller pension. De unge skal altså hurtigere ud på arbejdsmarkedet (i parentes bemærket: bl.a. for at de ældre kan opretholde muligheden for at gå på efterløn.)

FHF's succes skyldes ældre elever

Men spørgsmålet er om det er fornuftigt at forsøge at »forynge« HF's elevprofil. For mange er HF et attraktivt og vellykket alternativ til de andre ungdomsuddannelser. Og HF's måske største force i forhold til de øvrige gymnasiale uddannelser er »sweeperfunktionen«: HF's evne til at bringe målrettede – ikke helt – unge videre til en erhvervskompetencegivende uddannelse. I samme boldgade er det naturligvis vanskeligt at bevare 10. klasse som adgangsgrundlag til hf, når man samtidig ønsker at reducere antallet af elever der vælger dette skoleår. Men forhåbentligt fører det ikke til, at 9. klasse bliver hovedvejen til HF – det vil nemlig betyde, at fællesnævneren for undervisningen risikerer at blive for lav til at tiltrække den type af unge, som HF nu rekrutterer sine kursister fra.

Især på Frederiksberg HF-kursus er eleverne ældre (og måske mere målrettede) end eleverne på de fleste andre HF-kurser. Det er ikke utænkeligt, at det er derfor, at Frederiksberg HF-kursus har større succes end landsgennemsnittet af alle HF-kurser: to år efter uddannelsens afslutning er godt 50 pct. af eleverne i gang med en videregående uddannelse. Og halvdelen heraf

David Jensens artikel er skrevet før regeringens reform af HF-uddannelsen blev offentliggjort den 28. maj 2003.

» *Der vil altid være et antal unge der af forskellige årsager er faret vild efter grundskolen. Og måske har et eller flere afbrudte uddannelsesforløb bag sig. Derfor skal HF bevares som et attraktivt og nødvendigt alternativ for de lidt ældre unge der gerne vil videre i uddannelsessystemet.*

er i gang med en lang videregående uddannelse.

Rundt omkring i de danske kommuner er gennemsnitligt 15-20 procent af de 15-19-årige ikke i gang med en kompetencegivende uddannelse. Og det er alt for mange. Derfor er der både behov for bedre vejledning, målrettede unge og det nuværende – gerne fagligt oprustede – HF for de lidt ældre elever.

Man kan givetvis nå et stykke af vejen ved at nedbringe spildtid, fejlvalg og fravalg med bedre vejledning i forbindelse med uddannelsesvalg. Men der vil altid være et antal unge, der af forskellige årsager er faret vild efter grundskolen og måske har et eller flere afbrudte uddannelsesforløb bag sig. Derfor skal HF bevares som et attraktivt og nødvendigt alternativ for de lidt ældre unge der gerne vil videre i uddannelsessystemet.

» *De unge skal altså hurtigere ud på arbejdsmarkedet (i parentes bemærket: bl.a. for at de ældre kan opretholde muligheden for at gå på efterløn.)*

Da fagkonsulenten kom på besøg…

Af Vibeke Fengers

»At få besøg af fagkonsulenten« er ikke et udsagn der umiddelbart kan tolkes entydigt. Man må først vide noget om *hvorfor* fagkonsulenten kommer på besøg, før man kan lægge ansigtet i de rigtige folder. Fagkonsulenterne fungerer som undervisningsministeriets rådgivere og har det overordnede tilsyn med undervisningen i deres fag i gymnasierne og på HF-kurserne. Det er også fagkonsulenternes opgave at sikre kontakten mellem ministeriet og den enkelte uddannelsesinstitution. Af denne grund tager fagkonsulenterne fra tid til anden på skolebesøg for at få en *hands on* fornemmelse for fagets situation rundt om i landet, selvom denne funktion for nylig er blevet nedtonet pga. besparelser i ministeriet. Indtil 1970'erne var disse besøg uvarslede og havde tilsyneladende udpræget karakter af overraskelsesangreb: pludselig en regnfuld tirsdag morgen i november sad en fremmed mand i klassen og krævede sin ret til at overhøre undervisning. Så gjaldt det bare om ikke at have en off day.

Er du ven eller fjende?

I dag meddeles besøgene altid på forhånd, men fagkonsulentens motiver kan være mangfoldige. Måske er der vitterlig problemer på skolen (fagkonsulenten inddrages f.eks. altid i alvorlige personalesager), men det kan også være, at fagkonsulenten ønsker at besøge en velfungerende skole, hvor faget trives. Som nævnt i Anne-Dorte Fridbergs artikel »En dag med dansk« her i HF-Vinkler 2003 havde FHF i november besøg af fagkonsulenten for dansk Ulrik Herskind, da FHF var vært for et seminar om »Læring, læsning og fremtidens danskfag«. Og den 23. januar kom fagkonsulenten for filosofi og religion Jakob Schow-Madsen på besøg. Vi behøvede ikke at spørge: »Er du ven eller fjende?« Fagkonsulenten skal også følge og medvirke i lærernes efteruddannelse, og på Religionslærerforeningens kursus i Rom og Assisi i efteråret havde jeg haft anledning til at fortælle Jakob Schow-Madsen om religionsundervisningen på FHF. Undervisningen på hele syv af vores otte religionshold er i år – på fortræffelig vis – blevet varetaget af to unge og helt nyuddannede kolleger: Marianne Weile og Jesper Rosenløv (en fjerde kollega Maria Hassenfeldt har orlov), og det var blandt andet for at møde dem, at fagkonsulenten kom på besøg. Desuden var der en HF-reform undervejs. Vi religionslærere på FHF er stolte af vores fag og meget glade for at undervise i det. Derfor bekymrede det os, at det gang på gang blev nævnt i medierne, at ved den kommende reform ville religion enten blive taget helt ud af fagrækken eller blive en del af et nyt hybridfag, et såkaldt kulturfag. Vi var meget interesserede i at høre fagkonsulentens vurdering af fagets situation netop på dette kritiske tidspunkt.

FHF's elever vil ikke af med religion

Jakob Schow-Madsen prioriterer det højt også at lære rektorerne at kende, og dagens besøg begyndte derfor med en samtale med rektor Finn Bønsdorff. Derefter hørte fagkonsulenten på en times filosofi (klassen var i gang med Nietzsche) hos Claus Christoffersen der underviser skolens to tilvagshold i dette fag. Siden besøgte fagkonsulenten 2P, hvor vi gennemgik 1. kapitel af Markusevangeliet. Jakob Schow-Madsen havde bedt om at få de sidste 10 minutter af timen til en snak med eleverne om religionsfaget. I den efterfølgende dialog med klassen blev det helt klart, at der ikke var nogen støtte at finde blandt FHF's elever for nedlæggelse af faget. Tvært-

» ***Fra tid til anden foretager fagkonsulenterne skolebesøg for at få en* hands on *fornemmelse for fagets situation rundt om i landet.***

imod. Direkte adspurgt om antallet af timer, fagets placering og status svarede eleverne, at religion ikke blot burde være et obligatorisk 3-timers fællesfag på 2. år, som det er tilfældet nu, men at faget også burde være på skemaet på 1. år og i øvrigt tilbydes som tilvalgsfag.

Den velvilje eleverne udviste for faget kom ikke bag på os lærere. Ugen før jul havde 40 ud af 150 2. års-elever valgt at skrive deres store skriftlige opgave i faget religion.

At forstå sig selv og at forstå de andre

Mht. fagets indhold betonede eleverne vigtigheden af at kunne forstå andre religioners værdigrundlag og ytrede ønske om muligheden for at kunne læse to fremmedreligioner. Pga. islams rolle på den storpolitiske scene – og i hverdagens kulturmøde i København – er de fleste elever dybt interesserede i at få en faglig viden om muslimernes tro, men de vil også gerne stifte bekendtskab med en af de fjernøstlige religioner. Dette er muligt efter gymnasiets bekendtgørelse, mens man normalt på HF skal læse et naturfolks religion. På den anden side var eleverne enige med fagkonsulenten, da han påpegede, at naturfolks religioner giver gode muligheder for at indøve fagets terminologi .

Angående undervisningen i kristendommen fik fagkonsulenten lidt mere spredt opbakning til sit synspunkt, at det er ligeså vigtigt at forstå os selv som det er at forstå de andre. Vi religionslærere på FHF har imidlertid ligeså gode erfaringer med at undervise i kristendom som i fagets andre områder. Sekulariseringen og mødet med andre religioner har faktisk bevidstgjort eleverne om nødvendigheden af at kende sin egen kulturs religiøse baggrund. Der var engang hvor en religionslærer bevægede sig ind i det amerikanerne kalder *hostile environment,* når man begyndte på kristendommen, men de dage er forbi.

En meget positiv vurdering

Fagkonsulentens samlede vurdering af FHFs elever, deres holdning til faget og til skolen var meget positiv. Udkastet til den kommende HF-reform giver det enkelte HF-kursus en vis frihed til at skabe sin egen profil i overensstemmelse med lokale ønsker og behov. I den efterfølgende samtale med religionslærerne og rektor bakkede fagkonsulenten på baggrund af dagens oplevelser op om det vi allerede opfatter som vores særlige profil: en storbyskole med høj faglighed for unge voksne der forbereder sig til bl.a. universiteterne.

Fagkonsulenten sad tydeligvis inde med megen politisk viden som han ikke kunne afsløre, men ved at læse mellem linierne blev vi mere sikre på vores fags fortsatte selvstændige eksistens i HF's fagrække. Derimod kunne man godt forestille sig, at religion ville komme til at indgå i et formaliseret samarbejde med andre fag i faggrupper. Og sådan kom det jo også til at gå. Efter HF-reformen får vi en ny og spændende opgave med at skabe sammenhæng med fagene historie og samfundsfag, og religion bliver også et fag, der skal indgå i projekter.

Dagen sluttede med indforstået faglig-pædagogisk snak som altid når gode religionskolleger er sammen: en ny datering af Johannesevangeliet, religionens betydning i forbindelse med Tyrkiets optagelse i EU, tekster til kritik af religionskritikken. Det var med andre ord både interessant og hyggeligt, da fagkonsulenten kom på besøg.

» ***Efter HF-reformen får vi en ny og spændende opgave med at skabe sammenhæng med fagene historie og samfundsfag, og religion bliver også et fag, der skal indgå i projekter.***

2 P's besked til fagkonsulent Jakob Schow-Madsen:
– Vi vil ikke af med religion.

En dag med dansk

Af Anne-Dorte Fridberg

Tirsdag den 26. november 2002 afholdt Frederiksberg HF-kursus et eftermiddagsarrangement med titlen »Læsere, læsning og fremtidens danskfag«. Et par af skolens egne lærere kom med oplæg, og fagkonsulenten for dansk, Ulrik Herskind, og vicedirektør i Kulturdirektoratet, Karen Juul Sørensen, var inviteret til at belyse emnet fra særlige vinkler. Iøvrigt deltog også gymnasiekonsulent Jørgen Falkesgaard fra Kulturdirektoratet.

Marianne Villumsen, medlem af evalueringsudvalget på FHF, (EVA) indledte med en grundig redegørelse for evalueringen af faget dansk, foretaget i foråret 2002 blandt skolens elever.

Derefter redegjorde Vibeke Fengers for den screening, eleverne i starten af deres HF-forløb gennemgår for at svage læsere og stavere kan fanges og hjælpes med at få has på problemerne, og så fulgte Karen Juul Sørensen med en redegørelse for hvordan Frederiksberg Kommune søger at fremme folkeskoleelevernes læseevner.

Fagkonsulent Ulrik Herskind kaldte seminaret et »spændende initiativ« og roste også initiativerne og arbejdet med den samlede evaluering og med screeningen. Han indledte sit oplæg med at beklage, at fagkonsulentfunktionen det sidste års tid er blevet beskåret med ca. 20%, og at situationen yderligere er forværret af, at dækning af rejseudgifter m.m. ligeledes er blevet skåret ned. Dette medfører, at selve fagkonsulentfunktionen omdefineres, så rådgiver- og besøgsfunktionen nedprioriteres til fordel for mål- og rammestyring. Dette, sagde Herskind, kan ikke undgå at medføre, at kontakten til skolerne, dansklærerne og det faglige miljø bliver svagere. Ikke godt!

» Ulrik Herskind påpegede, at det ser ud som om der er sket en forskydning, således at dansk fra primært at være et litterært fag i større udstrækning end hidtil vil blive et mere sprogligt orienteret fag.

Dansk i lyset af den kommende HF-reform

Dernæst refererede Herskind undervisningsministerens planer om den kommende HF-reform. Som det jo efterhånden er rygtedes, er forslaget, at HF stadig skal have en selvstændig profil i forhold til de øvrige gymnasiale uddannelser, men at det nu skal være muligt at påbegynde en HF direkte efter 9. klasse. Derudover er det interessante i dansk-sammenhæng bl.a., at det foreslås, at faget skal kunne udbydes på B-niveau. Ministerens forslag går på, at dansk skal være et mere praktisk orienteret og mere anvendeligt fag. Og, forlyder det, vejen er ikke hermed blokeret for at HF-ere kan komme ind på de længerevarende uddannelser, for det skal være muligt at vælge dansk på A-niveau som tilvalg. Indvendingerne mod dansk på B-niveau er dog mange. Bl.a. fremførte Finn Bønsdorff det argument, at elever med gode B-karakterer let vil fristes til ikke at gå videre på et A-niveau af frygt for her at få en dårligere karakter.

Derefter gik Herskind over til at orientere om den rapport om »Fremtidens danskfag«, som undervisningsministeriets arbejdsgruppe med Frans Gregersen i spidsen på daværende tidspunkt var ved at færdiggøre, og som dækker hele spektret fra folkeskolens 1. klasse til masterniveau. (Denne rapport er i mellemtiden lagt ud på Internettet og kan læses på http://pub.uvm.dk/2003/danskfag/.) Rapporten, som beskæftiger sig meget med de velkendte begreber kernefaglighed og kompetencer, består bl.a. af en

overordnet masterplan for fremtidens danskfag, formuleret som 14 bud på hvordan dansk som fag skal skrues sammen og sikres højst mulig kvalitet. Jeg vil ikke her komme ind på indholdet i de enkelte bud, men interessant er det f.eks., når der i det sjette bud står, at der på alle skoler skal etableres det, udvalget kalder fagteams, som skal varetage den faglige koordinering i de enkelte fag. Derudover skal lærerteams varetage den tværfaglige koordinering. Disse tiltag skal bl.a. sikre danskfaglige mål, når dansk er med i et tværfagligt projekt og dermed forhindre, at dansk bliver reduceret til et redskabsfag.

Og der er mere nyt: I det tolvte bud foreslås det, at lærerne hvert år skal forelægge for og drøfte med hinanden en form for undervisningsplan:

»Alle lærere skal være parat til at fremlægge didaktiske overvejelser ved begyndelsen af et kursus, en klasse, et semester. Formålet er ikke mindst at øge de lærendes mulighed for medbestemmelse. Fagets sammenhæng sikres ved at det er den enkelte lærers gennemtænkte og engagerede valg af det stof og de arbejdsformer vedkommende mener bedst opfylder de mål der er sat for det pågældende delsystem. Valgene forelægges dels fagteamet, dels lærerteamet for årgangen til diskussion før resultatet forelægges de lærende«.

Er Adam (Oehlenschläger) stadig med, hvor det svinger?

Ulrik Herskind påpegede dernæst, at det ser ud som om der er sket en forskydning, således at dansk fra primært at være et litterært fag i større udstrækning end hidtil vil blive et mere sprogligt orienteret fag. Fonetik og sociolingvistik skal i højere grad end nu integreres i undervisningen. Desuden præciseres undervisningen i massemedier i rapporten. Vi skal som undervisere stadig have de sproglige, historiske og æstetiske briller på. Derimod er det ikke danskfagets opgave at redegøre for »mediernes tekniske opbygning og produktionsformer undtagen hvor dette indgår i en analyseform som principielt kunne anvendes både på massemedierede tekster og på skønlitterære eller sagprosatekster«, som der står i rapportens »Fire faglige anbefalinger«.

Underbelyst i rapporten og dermed i vægtningen af fagets sider er ifølge Herskind »forpligtelsen på den litterære arv« som nedtones til fordel for et mere antropologisk fokus. Det er en farlig drejning, sagde Herskind, for netop dette stof bliver ikke videreformidlet hvis det ikke sker i dansktimerne, og det er (jo) vigtigt for alle generationer at kunne forholde sig til også den ældre litteratur og dermed til sig selv som historisk individ. Dette er imidlertid lidt af en varm kartoffel, for i arbejdsgruppens første delrapport blev begrebet »nationallitteratur« fremført som lidt af et fy-ord. (Denne delrapport kan læses på http://www.fremtidensdanskfag.u-net.dk/pdf/paradokser.doc). Er det, at litteratur er dansk, et kriterium, der kan gå forud for et kvalitetskrav? M.a.o.: Skal vi læse stjernerne fra det store udland eller dem herhjemme, som sugede til sig og blev inspireret, men som ikke nødvendigvis nåede op på forbilledernes niveau – eller som bare ikke er så kendte? Goethe eller Oehlenschläger? Det kan i hvert fald sagtens forsvares (stadig) at læse Oehlenschläger, sagde Herskind, for ham er vi kulturelt og geografisk tættere på. Og dermed altså heller ikke sagt, at Adam ikke er med, hvor det swinger!

Eftermiddagen sluttede med en kort diskussion af dansk som andetsprog, hvor B-niveauet igen blev vendt som en mulighed for at tilgodese elever med en ikke-dansk baggrund.

Så mange var ordene om en spændende og varieret eftermiddag med udveksling af erfaringer og ideer fra engagerede tilhørere og oplægsholdere.

Karen Juul Sørensen

Jørgen Falkesgaard

Ulrik Herskind

» ***Fagkonsulent Ulrik Herskind kaldte seminaret et »spændende initiativ« og roste også intiativerne og arbejdet med den samlede evaluering og med screeningen.***

Hvor skal vi hen, du…?

Pædagogisk dag på FHF den 10. april 2003: Skoleudvikling og lærerkompetencer.

Af Ulla Wogensen

Vi lærere er sjældent sammen mere end et par frikvarterer pr. dag, så det er i sig selv noget særligt når vi tilbringer en hel dag sammen uden elever og undervisningsforpligtelse, men med fokus på os selv og vores pædagogiske virke – sådan set lidt fra oven.

Og man kan komme vidt omkring på en pædagogisk dag! Det vil jeg prøve at give indtryk af ved at genopfriske hvilke udfordringer årets pædagogiske dag bød på – og overveje hvad vi så kan bruge det til.

Latterkompetence

Under overskriften »Latterkompetence« indledte Jan Thygesen Poulsen, præsident for Den internationale latterklub, vores pædagogiske dag med et ret grænseoverskridende, konfronterende og sjovt foredrag efterfulgt af praktiske øvelser.

Men hvorfor skulle vi le denne dag? Kunne vi ikke bare smile lidt velvilligt til hinanden som vi plejer? Nej, sagde Jan Thygesen Poulsen. Der skal les!

J.P.T.'s argumenter for at le er af sundhedsmæssig og social art.

Kroppen producerer endorfiner når man ler hvilket bevirker at man kommer til at føle sig nærmest høj og utrolig veltilpas. (Inden for idræt er det et velkendt fænomen under længerevarende løb – kaldet *'Runners' high'*). Derudover erklærede J.P.T. – angiveligt med støtte i lægevidenskaben – at latter fremkalder produktion af hvide blodlegemer (hvilket forårsager en højnelse af kroppens immunforsvar) samt bevirker et blodtryksfald. Alt sammen egenskaber der nok kunne tiltale en forsamling af lærere der jævnligt føler arbejdsintensivering og stresssymptomer på egen krop. Så vi var på. Klar til at le.

At le uden grund

Danskere ler gennemsnitligt seks minutter pr. dag, og det er for lidt ifølge J.T.P. Vi skal op på 15-20 minutters latter pr. dag.

Det betyder ikke at der skal fyres vittigheder af i ét væk. Næ, hvis man vil arbejde med latter som vejen til et bedre og sundere liv, gør man klogt i at adskille humor og latter for at arbejde med latter som en rent fysik aktivitet. Her fremførte J.T.P det overtalelsesmiddel at fem minutters latteraktivitet kan erstatte 15-20 minutters motion i en romaskine. Igen en sympatisk og motiverende tanke for mange!

Derfor gik vi i gang med forskellige forcerede latteranfald a 30-45 sekunders varighed (det er sørme lang tid i starten!) afbrudt af nogle yogavejrtræknings- og strækøvelser.

Fake it until you make it

For at give indtryk af hvilket syn og hvilke oplevelser de ikke-tilstedeværende må savne, kan jeg i flæng nævne at vi gik rundt og hilste pænt på hinanden ved at give hånd og le sammen parvis i stedet for at sige noget. Lidt senere gik vi skridtet videre og gav en krammer til kollegerne mens vi lo i de nævnte 30-45 sekunder. Vi lavede 'slå sig selv (og kollegerne!) på lårene af grin' og mange, mange andre latterøvelser. En af de virkelig grænseoverskridende øvelser var nok at gå rundt og le blandt hinanden som 'løven', en yogagrimasse hvor øjne og mund er helt opspærret, mens tungen strækkes så langt ud og ned som muligt!

Kulminationen var at flere kolleger faktisk op-

levede at latterøvelserne førte over i en tilstand hvor det ægte grin fik overtaget, så tårerne trillede ned ad kinderne, og latteren ikke kunne stoppe. Og når først nogle er nået over på den side, smitter det jo – og det er jo heldigvis en ganske ufarlig smitsom 'sygdom'.

Løssluppenhed og/eller distance?

Og hvad kunne vi så bruge denne oplevelse til? Tja, ud over den umiddelbare oplevelse det var at være sammen med sine kolleger på en ny og anderledes løssluppen måde, kan man da godt reflektere lidt over at man i lærerjobbet normalt udøver en ret voldsom kontrolfunktion som fremelsker (i hvert fald i perioder) visse nedadgående linier/rynker omkring mundpartiet. Og hvis disse træk kunne erstattes af smilerynker, ville det da være en gevinst – både for os selv, kollegerne og eleverne.

Nu lagde J.T.P. vægt på latteren som et middel til at give slip på indgroede parader og facader således at der åbnes op til dybere følelsesmæssige lag, men ud over denne udmærkede, lidt regressive funktion, er det jo også et velkendt fænomen at latteren skaber distance. *Man må udstille og distancere sig fra verdens dårskab for at den ikke løber af med os,* som salig Holberg sagde.

Så der er sådan set grunde nok til at dyrke den gode, sunde latter.

I hvert fald gik vi på selve dagen lattermilde, let fnisende og med rørte og ømme lattermuskler (de sidder i maven skulle jeg hilse at sige!) videre til dagens andet oplæg.

Lars Qvortrup: Viden, læring og dannelse i det hyperkomplekse samfund.

Hvor skal vi hen, du? Ud at gå – men med hvilke sko?

Med Eccosko som eksempel på en moderne tidssvarende vidensvirksomhed talte professor Lars Qvortrup fra Knowledge Lab, Syddansk Universitet, om de nye kvalifikationsforventninger til de unge.

Da vi i dag er gået fra et industri- til et videnssamfund, må man for det første forstå at en moderne, vestlig skovirksomhed som Ecco der har hovedsæde i Sønderjylland, ikke producerer sko (den konkrete produktion finder sted i Østen); det der produceres på virksomheden i Danmark er 'identitetsskabende fortællinger - kaldet sko'. Dvs. der arbejdes ud fra den forudsætning at forbrugerne hver dag skal have mulighed for at iføre sig dagens identitet ved at iscenesætte sig selv i et særligt dress og med en særlig type sko m.m. Man kan f.eks. vælge at være flanøren med et par Citywalkersko eller den aktive fritidstype med et par mountainclimbersko (som de fleste danskere jo ret beset ikke har meget brug for i deres almindelige arbejdsliv i Danmark). Mulighederne er legio – det afgørende er at vi fortæller historier om os selv på denne måde hvorfor vi har brug for at kunne vælge mellem en række konceptuelle identitetstilbud f.eks. i form af sko.

Og hvad betyder det så for dagens kompetencekrav i en virksomhed som Ecco?

Hvad skal der til for at 'begå' sig i videnssamfundet?

Der efterspørges følgende kompetencer hos Ecco:

- Faktuel kompetence (f.eks. kvalifikationer inden for sprog, IT, ingeniørvirksomhed, designhåndværk eller andet)
- Situativ eller refleksiv kompetence (evne til sammen med andre (i team) at reflektere over hele arbejdsprocessen og ens egen placering heri)
- Omlæringskompetence (evne til at sætte sin egen situation i perspektiv og at lægge en ny handlestrategi derudfra)
- Kulturelle kompetencer (organisatorisk viden, evne til global kommunikation via bred kultu-

Lars Qvortrup

» ***... det er jo også et velkendt fænomen at latteren skaber distance. Man må udstille og distancere sig fra verdens dårskab for at den ikke løber af med os, som salig Holberg sagde.***

rel viden)
Det som disse kompetencer tilsammen giver, er iflg. Qvortrup evnen til at håndtere den kompleksitet som er kendetegnende for dagens samfund. Så med vores forankring i skoleverdenen må vi spørge videre: hvad betyder det så for den pædagogiske situation?

De falske alternativer.

Ifølge Qvortrup er de pædagogiske alternativer
- »Kvalifikationer eller kompetencer«
- »Undervisning eller læring«

falske alternativer der udspringer af en simplificeret tænkning.

F.eks. ophævede han modsætningen mellem kvalifikationer og kompetencer med henvisning til ovenstående kompetenceopstilling der tydeligt viser at undervisningsinstitutionerne skal kunne formidle flere forskellige vidensformer der skal supplere hinanden. I et Qvortrupsk skema over en fænomenologisk videnssystematik ser det sådan ud – med historiefaget indsat som konkret eksempel:

Vidensniveauer	**Vidensformer**	**Historiefaget**
1. ordens viden: Kvalifikationer	Faktuel viden (viden om 'noget')	Historie som stof
2. ordens viden: Kompetencer	Refleksiv viden (viden om viden)	Historie som nytte
3. ordens viden: Kreativitet: at sætte sig ud over tænkningens selvfølgelighed	Systemisk viden/ paradigmeviden (viden om videns-systemet)	Historie som optik
4. ordens viden: Kulturviden/dannelse	Metasystemisk viden (viden om forudsætningerne for videnssystemet)	Kultur som forudsætningen for historie

Denne opstilling viser de forskellige kompetencer som det livsduelige menneske ifølge Qvortrup må være i besiddelse af i dagens samfund hvor kerneudfordringen er kompleksitetshåndtering. Qvortrup brugte derfor også skemaet som udgangspunkt for en karakteristik af det moderne, almentdannede menneske.

Vor tids selvdannelse

Et vigtigt omdrejningspunkt i det som Qvortrup kalder 'vor tids selvdannelse', er nemlig de refleksive og kreative kompetencer som implicerer bevidstheden om at vi ser verden fra en masse forskellige positioner, der formidler hver sit udsnit af virkeligheden og som har hver sine blinde pletter.

Qvortrup definerede således dannelse som en refleksionskapacitet – den optik der reflekterer forholdet mellem mig/os og de andre. Dannelse er, sagde Qvortrup, evne til forskelsrefleksion. Det er selve distinktionen man skal kunne håndtere hvis man vil være dannet.

Kernen i vor tids dannelse (i det hyperkomplekse og polycentriske samfund) er derfor en forskelsrefleksion, der både indebærer evnen til at argumentere for og praktisere klare værdier samt anerkendelsen af at andre kan have det anderledes.

Han karakteriserede dette dannelsesbegreb i en opstilling der både tydeliggjorde potentialerne og farerne i en tid præget af individualisme og 'mig-kultur':
- målet er: at udgøre en 'interessant smagsudøvelse'
- midlet er: at forholde sig smagsudøvende til sin egen smagsudøven
- visionen er: selv-kreativitet (selv-formatering, 'omstillingsparathed') og
- risikoen er: smagsudøven med afsmag for sig selv (selvkontrol og selvdestruktion)

Ingen har sagt at det er nemt at navigere i det postmoderne, individualistiske valg- og iscenesættelseshelvede!

Med Qvortrups oplæg fik vi videns-og dannelsesproblematikkerne begrebsliggjort på en måde der kildrede og måske provokerede »de små grå«. Det evigt tilbagevendende spørgsmål

er selvfølgelig så om vi bliver bedre til at håndtere vores virkelighed efter at have fået den begrebsliggjort på ny.

Med dagens 3. oplæg fik vi nogle mere konkrete, handlingsanvisende eller –vejledende bud på relevante strategier i vores pædagogiske virkelighed på FHF.

Birgitte Gottlieb: Læringsstrategier, lærerroller og lærerkompetencer i en tidssvarende ungdomsuddannelse.

Tydeliggørelse af skolens forventninger og krav til eleverne

Evalueringskonsulent ved Danmarks Evalueringsinstitut, Birgitte Gottlieb, der i øvrigt selv har en fortid som lærer i gymnasiet og på HF, sluttede således dagen af med at udpege og diskutere helt konkrete problemstillinger og strategier der er aktuelle i vores nuværende arbejdssituation som lærere på en ungdomsuddannelse som HF.

I lighed med Qvortrup var Gottliebs indfaldsvinkel at vi må diskutere og udfylde vores lærerroller og –kompetencer på senmodernitetens vilkår. Refleksionsvilkåret er en realitet blandt de unge, og hvis de ikke kan se en mening med det der foregår, kobler de fra.

Denne realitet fordrer ifølge Gottlieb dels at vi tydeliggør forventningerne til dem som elever, dels at vi supplerer klasserumsundervisningen med arbejdsformer hvor eleverne i højere grad selv bliver sat i spil og får lov til at udfolde nogle af de ressourcer som de faktisk har.

Kvalificering af gruppearbejdsformen

Gottlieb fremhævede følgende svagheder ved klasserumsundervisningen:

- elevernes selvstændighed udfordres ikke nok
- lærerne kan ikke være på toppen hele tiden

Men alle undervisningsformer har svagheder, og gruppearbejdsformens svagheder blev oplistet således:

- problemer med styring – udsivningsproblemer
- de forskellige faglige niveauer
- gruppearbejdets manglende didaktiske målsætning.

Den konsekvens Gottlieb uddrog af denne oplistning var at gruppearbejdsformen skal kvalificeres. Det betyder bl.a. at eleverne skal lære at håndtere de påkrævede roller og konflikter, og at lærerne skal kunne fungere som konfliktløsere.

Fra I-lærere til T-lærere

Hvis man skal forholde sig professionelt og konkret til disse kompetencekrav til elever og lærere kræver det så ifølge Gottlieb:

- et øget lærersamarbejde, et teamsamarbejde, hvor lærerne kan arbejde med at få et samspil mellem fagene i gang (evt. tværfagligt projektarbejde) og hvor lærerne sammen kan arbejde med overfaglige temaer (metode, studieteknik, klasserumskultur etc.) .
- Efteruddannelse af lærerne. Vi skal 'klædes på' for at kunne indgå i professionelle, reflekterende teams.
- Formative evalueringer, dvs. processuelle evalueringer med det formål at fremme læringen via videreudvikling af undervisningen og organisationen.

Specielt det øgede lærersamarbejde illustrerede Gottlieb levende med det metaforiske begreb: T-læreren hvor bogstavets vertikale stamme symboliserer faglig dybde og forskningsbaseret uddannelse, mens den horisontale overligger signalerer nødvendige koblinger til andre kolleger og beslægtede fagområder. Modsætningen til denne lærertype er den monolitiske I-lærer som ikke længere slår til, idet eleverne har krav på og brug for at få udpeget og demonstreret forbindelseslinier af faglærere på tværs af beslægtede fag.

Så, hvor skal vi hen med FHF?

En pædagogisk dag giver jo ingen paladsrevolu-

Birgitte Gottlieb

tion i sig selv, men mange gode ideer fødes og bearbejdes når et lærerkollegium er sammen en hel dag, så det er nogle vigtige dage at afsætte hvis der skal ske en skoleudvikling der kan matche hyperkompleksiteten og føles tilfredsstillende og meningsfuld for dem der skal agere i denne virkelighed.

Da FHF-lærerne selv kom til orde i det indlagte gruppearbejde, viste der sig f.eks. at være udbredt konsensus m.h.t. ønsket om at fortsætte og udbygge den teamlærerorganisering som vi i år har praktiseret omkring alle 1. årsklasserne – netop i erkendelse af behovet for at have et forum for det tydeliggørende, skolesocialiserende arbejde med klasserne samt for det tværfaglige samarbejde.

Samtidig fremkom der også spændende og nytænkende forslag til overordnede strukturændringer m.h.t. den pædagogiske årsplanlægning.

Så hvis dagens funktion var at levere inspirerende og vejledende indspark i.f.t. det kommende års skoleudvikling på FHF, var udbyttet vel »ikke så ringe endda«.

» ***Det evigt tilbagevendende spørgsmål er selvfølgelig så om vi bliver bedre til at håndtere vores virkelighed efter at have fået den begrebsliggjort på ny.***

»Der er basis for en bog«

Af Finn Eriksen

Som lærer er man censor, som censor er man lærer – og som begge kan man være: lærebogsforfatter. Og til daglig bare lærer. Det kan man lære meget af.

Lærebogsforfatterens erfaring er denne: »Jamen, det er jo dig!«.

Sådan lyder det i timerne og i eksamensperioden. (Ja gu' er det da mig der har fået ideen, skrevet tingene, læst korrektur og alt det der sammen med andre), så hvorfor overraskelsen – det står jo på forsiden eller i kolofonen!

Overraskelsen og den forsinkede reaktion er symptomatisk. Som lærebogsforfatter kommer man ikke hjem og råber – nogen tilbud fra tv, nogen fra radio, nye shows, interview? Til nød kan der være en anmeldelse i et fagblad. Og den tør man knap læse.

Prestige og status er altså ikke motoren i sagen og piftet i dagligdagen. Der må være andre motiver til at udgive noget. Pengene? CopyDan sender en check på et par hundrede om året, biblioteksafgiften udløser under 25 kr. som så ikke udbetales, så det er bedre at være medlem af Coop-Danmark og få bonus.

Hvorfor så og hvordan det? Tja – selv efter mange år og mange udgivelser sidder det dybt i en lærer at man ikke bare hører en sang, ser en film, ser nogle nyheder, læser en anmeldelse, går på udstilling, taler med kolleger og venner, trues i trafikken, køber ind i centret, får børnebørn eller skal til begravelse, jubilæum eller festival – uden at den dér melder sig: Der er basis for en bog.

Hvorfor ikke stilladsarbejder?

Man kunne jo også være stilladsarbejder. Det giver da noget, især i weekenderne. Men de psykiske muskler skal også masseres – og det bliver de. Det kan tage nogle måneder at lave noget. Det kan tage et år eller to, måske fem. Bøger laves ofte af flere sjæle, og hver især har det daglige arbejde at passe. Og kone, mand, børn, hjem og cykel. Og det »værste« – andre har fået samme gode ide eller en bedre. Vi tænker tit ens inden for et fag. Og så kan det ske at man pludselig står med 50 eksemplarer af en bog, tildelt gratis eller mod en beskeden sum, fordi forlaget ikke længere havde lagerplads til det skelsættende mesterværk. Der var ikke basis for den bog.

Så må der være det for en anden, og det har da også vist sig. Flere oplag er det blevet til, og det giver store øjeblikke. DEDIKATIONEN fx. Med genert stolthed skriver man sit navn og en kort, inderlig hilsen i en aldrig åbnet bog og forærer den til en kollega, en ven, et familiemedlem eller nogen som ikke forstår et ord fransk. Den bog vil bevare sin ungdom og aldrig rynkes. Så går det anderledes med en bog til faget dansk (skønt den var blandt de nævnte 50). Den bliver læst og laset. Fornøjeligt, men ikke indbringende.

» ***Det sidder dybt i en lærer at man ikke bare hører en sang, ser en film, ser nogle nyheder, læser en anmeldelse, går på udstilling, taler med kolleger og venner, trues i trafikken, køber ind i centret, får børnebørn eller skal til begravelse, jubilæum eller festival – uden at den dér melder sig: Der er basis for en bog.***

LÆREBOGSFORFATTER PÅ FHF
Finn Eriksen har sideløbende med sin undervisning på FHF arbejdet som forfatter, konsulent, studieværт og skuespiller (yes!) på over 200 radio- og tv-udsendenser, og dertil kommer en stribe hæfter og udsendelser om alverdens ting fra politik til tegneserier. Hans partnere var Anette Ragn Jensen og Nicole Marie Andersen, producer Birgit Jeng.
Nedenstående titler findes i FHF's bogdepot:
FRANSK: Venez en France (DR, 1974-75), voksenundervisning.
Pierre et Colette (DR, 1975-1985), gym/HF/voksenundervisning Police (Munksgaard, 1994) – kriminoveller (med Lars Damkjær). Nikita (Munksgaard, 1995) – film og roman (med Lars Damkjær). Québec, Presqu'-Amérique (Busck, 1983) antologi (med Lars Damkjær).
DANSK: Sort Romantik (Gyldendal,1989) – antologi med eng.fr.ty. litteratur i oversættelse (med et gros andre).
Ny udgivelse om sprog kommer til august i år (med fire andre). (Forhåbentlig vil den også komme i bogdepot).

Hvordan ser dyret ud?

Der er også et andet øjeblik i lærebogsforfatterens liv. Hvem er hjemme når pakkeposten kommer? Afhentning på posthuset – det er udgivelsesdag. Hvordan ser dyret ud? Den dag kan man leve med ventetiden, og endelig har man den i hånden. Det er en nydelse at bladre den igennem... indtil man opdager den trykfejl der gik igennem tre korrekturer. Man må håbe på en ny udgave og ikke 50 gratis lagerbøger. Og alligevel – de er jo en god basis for dedikationer.

Når nu hverken økonomien eller det småselvfede driver en, må der være en anden motor. Den udspringer af den daglige omgang med elever. Har man fået en ide kan der sendes prøveballoner op. »Har I set den film?« kan man spørge. Og »hvad synes I om den?« Svaret er som regel »Næ, men kender du ikke denneher?« Og vupti, så er der basis for noget. Der er måske brug for en bog, ja ligefrem behov for en. Så er det om at gå i gang for at se om ideen er brugbar, og det kan ske. Men det aktuelle stof som umiddelbart interesserer eleverne mest bliver hurtigt uaktuelt, og når det nu kan tage lang tid at få en bog på gaden, er de elever der fostrede ideen pist væk, og der sidder de nye så og har andre ideer. Det sker også, skønt knap så tit, at elever siger at »det kunne være godt at vide noget om...«, altså om noget de ikke ved.

At konkretisere det diffust interessante

Så er lærebogsforfatteren på hjemmebane, for så er det op til ham at konkretisere det diffust interessante inden for de rammer bekendtgørelsen sætter og afbalancere elevinteressen med det potentielle marked. Og markedet er ens fagkolleger. De skal også tages i ed – det er jo dem der køber bøgerne. Heldigvis er det sådan at lærere der ikke gerne vil købe bøger i hobetal til eleverne ikke eksisterer, men de er jo underlagt en stram økonomi, så bogen skal være billig. Og ud over det også interessant, aktuel, varig, appetitlig, pædagogisk, brugbar og enten skabe eller tilgodese et behov hos både lærere og elever. »Det er ikke let« som Turéll sagde, men hvad Benny Andersen skrev om kvinder gælder også bogen: »Det er besværligt med, men det er umuligt uden«.

» *Hvad Benny Andersen skrev om kvinder gælder også bogen: »Det er besværligt med, men det er umuligt uden«.*

Mads Preisler var den yngste elev på årgang 2002 på FHF.

Hva' så stump?

Af Mads Preisler

Da jeg for første gang satte mine fødder i aulaen på Frederiksberg HF, var der et virvar af mennesker jeg ikke kendte. Som enhver anden første skoledag var denne også fyldt med forventninger, uvidenhed og nervøsitet. Eftersom mit cpr nummer påstår, at jeg er født i 1984 må dette altså betyde, at jeg på daværende tidspunkt har været 16 år gammel. Hvilket med ret langt ned til toeren sendte mig direkte i tronen som skolen yngste.

Jeg lignede ikke en på 16, men rygter har det med at rejse med en rimelig pæn hastighed, hvilket jo så vil sige at der ikke gik længe før at dette var common knowlegde på skolen.

Måske er det frygten for ikke længere at være ung der gør, at mange mennesker der lige har rundet de 25 tillægger deres egen livserfaring al, al for stor værdi...

Eller også er jeg bare stadig en uerfaren snotunge – hvem ved?

Skolearbejdet gav chok

Med hensyn til skolearbejdet fik jeg lidt et chok. Det var ikke SÅ svært til at starte med, men der var bare ikke længere en overbekymret og alt for nysgerrig folkeskoleklasselærer til at spørge om man havde det ok, når lektierne ikke blev lavet eller når man for 26. skoledag i træk var kommet for sent.

Men jeg kom hurtigt efter det. Især fordi en stor del af Frederiksberg HFs lærerstab er enestående, (de pågældende mennesker er forhåbentlig ikke i tvivl).

Det var min plan bare at følge med så godt jeg kunne og så skulle det nok gå, men efterhånden som niveauerne steg og eksamenerne nærmede sig meldte frustrationen sig.

Det hele kulminerede med en prøveeksamen i skriftlig matematik der endte i et syvtal og en fast beslutning om at melde mig ud af skolen med det samme. Det syntes min studievejleder godt nok var en skidt ide, så hun fik overtalt mig til at blive.

Alt i alt måske meget heldigt. Det gik i hvert fald...

Anyways, det jeg prøver på at sige er vel: Yeah, it´s a bumby ride, men hold ud. Der er hjælp at hente hvis det skulle gå helt galt.

I sidste ende er det din egen viljestyrke der bestemmer om det går godt.

Og nej, det er ikke censors skyld, hvis det ikke gør.

» ***Yeah, it's a bumby ride, men hold ud. Der er hjælp at hente hvis det skulle gå helt galt. I sidste ende er det din egen viljestyrke der bestemmer om det går godt.***

Villads Kok Mortensen (elev 2000-2002) talte ved translokationen i juni 2002:

Tillykke til alle studerende på FHF

– Det er flot klaret, at så mange er nået så langt.

Det at gå på FHF er både farverigt og en grå oplevelse. For som alle andre skolesystemer består FHF både af et formelt system og af en livsverden. Det formelle system, som vi alle møder i form af eksaminer, karakterer, skoleskemaer og rudekuverter med løftede pegefingre om for meget fravær. Men det er også den mere farverige livsverden, som består af fredagscafeer, musikaftener, skolefester, byture og studieture.

Jeg vil især huske de dage, hvor vi har lavet musikcabaret på skolen med Annemarie, som utroligt nok har klaret at arrangere alt det og gjort det sjovt og hyggeligt, samtidigt med at hun er blevet gårdejer på Sejrø! Det er ret godt gjort.

Og så vil jeg huske turen til den magiske og storslående russiske by Sct. Petersborg, med Mogens og Bodil, hvor vi var hele tre klasser af sted. Det kolde vejr, den overfyldte metro og bilosen blev trodset for at få oplevelser som f.eks. Zarens overvældende Vinterpalads, hvor man næsten for vild; men også møder med gammelkommunister med tilhørende mumlende tolk. Og så en festlig afslutning på en russisk restaurant, hvor stemningen til sidst kammede over i noget, der lignede dansk grisefest på Mallorca.

FHF's klientel: mangfoldigt og farverigt

Klientellet på FHF er mangfoldigt og farverigt. Folk kommer med meget forskellige baggrunde, forudsætninger, interesser og med lige så forskellige ambitioner. Jeg syntes, at HF-modellen er god til at imødekomme disse forskelligheder, fordi det er muligt at sammensætte sine valgfag helt uden, at man som kursist skal tage hensyn til bindinger mellem fagene. Det er muligt at lave en næsten ren naturvidenskabelig, humanistisk eller kreativ studentereksamen alt efter hvilke fag, man vælger. Det forekommer mig, at tilvalgsfagene er de fag, hvor der er det største engagement i timerne. Formentlig fordi det er nogle fag, som oftest vælges ud fra personlige interesser.

HF-ideen er cirka 40 år gammel og stammer fra en tid, hvor man tænkte progressive tanker om uddannelsessystemet og ønskede at skabe et alternativ til det eksisterende gymnasium. Det er sket, og jeg mener, at det er vigtigt at holde fast i den ånd, at undervisning er noget der udvikler sig og påvirkes af, at forholdene i samfundet også ændrer sig. Derfor må FHF også reflektere over sig selv, over sin rolle i et vidensamfund. Jeg tror, at opgaven at udvikle HF bliver mere og mere op til den enkelt studerende og lærerne, fordi den nye regering fuldstændig negligerer behovet for konstruktiv kritik og udvikling af undervisningssystemet ved at sætte lighedstegn mellem effektivisering og nedskæring, hvordan det så end hænger sammen!? Derfor må udviklingen komme nedefra i systemet. Fra den enkelte elev.

Turn on the lights!

Det at få en HF-eksamen er en lettelse: Man er fri og kan bruge erfaringerne til at trække på fremover. Men samtidig er det også lidt sørgeligt, fordi man skal sige farvel til mange af de mennesker, man har lært at kende på de to år. Mennesker, som man måske ikke lige støder på igen i morgen eller overmorgen, men som har været rare at have omkring sig.

» *Det at gå på FHF er både farverigt og en grå oplevelse. For som alle andre skolesystemer består FHF både af et formelt system og af en livsverden*

Men det bliver også godt at komme videre ud i verden.

Heldigvis er der også andre end mig, der har prøvet at stå i denne situation: At skulle sætte ord på en afslutning.

Og heldigvis er det tilladt at trække på andres erfaringer: Den mest brugte og klicheagtige er nok Kim Larsens »Om lidt bli´r her stille«.

Jim Morrison sagde: »When The Music's over! – turn on the lights!« Jeg syntes, at vi skal lade musikken begynde NU! Og fejre at vi har klaret det alle sammen!

Til sidst vil jeg kun sige: Tillykke med det!

Jeg håber, at alle kommer til festen i HUSET i aften.

» ***HF må reflektere over sig selv, over sin rolle i et vidensamfund. Udviklingen komme nedefra i systemet. Fra den enkelte elev.***

Er naturvidenskab upopulært?

– kemi på FHF tyder ikke på det.

Af Anders Lundsgaard

Nogle siger, at naturvidenskab er for svært og ikke populært blandt HF'ere. Det stemmer ikke med min erfaring efter snart 10 års undervisning i fysik og kemi på FHF. Der er hvert år ca. 60 elever, der får taget eksamen i fysik-kemifællesfaget på første år, og heraf fortsætter omkring halvdelen med fysik-tilvalg og/eller kemi-tilvalg. Tilvalgsfagene er nødvendige for at kom- me ind på de lange, videregående uddannelser inden for naturvidenskab og sundhedsvidenskab. Især er medicinstudiet en stor modtager af FHF'ere. Men hvad er det så, vi går og laver i de afsidesliggende fysik- og kemilokaler øverst oppe i rotunden? Jeg skal i denne artikel fortælle om kemi og fokusere på den eksperimentelle del af faget.

Fysik og kemi er eksperimentelle fag

På første år indgår kemi som en del af fællesfaget fysik-kemi. Både fysik og kemi er eksperimentelle fag, hvor teoretiske modeller og forsøg uløseligt er knyttet sammen. Til forsøgene anvender vi ofte materialer fra elevernes hverdag. F.eks har vi fundet saltindholdet i vand fra Kattegat ved måling af vandets massefylde, jo mere salt i vandet desto større massefylde. Vi har målt surhedsgraden, eller pH-værdien som en kemiker siger, af alskens produkter: øl, vin, cola, eddike, afløbsrens, håndsæbe osv. Herefter kan man godt forstå, at tandlægerne taler om colatænder, cola er mere sur end eddike. Et af de mere avancerede forsøg har været en undersøgelse af c-vitaminindholdet i forskellige slags juice og i frisk og frossen blomkål. Det viste sig, at æblejuice er meget fattig på c-vitamin med kun ca. 5 mg pr. 100 mL juice, mens appelsinjuice indeholder ca. 50 mg pr. 100 mL. Noget overraskende kunne der ikke konstateres forskel på c-vitaminindholdet i den frosne og friske blomkål, begge lå på omkring 40 mg pr. 100 g blomkål. I samme levnedsmiddelboldgade har vi bestemt energien i peanuts (Kims) ved simpelt hen at antænde dem og varme noget vand op. Det er utroligt, som peanuts kan brænde. Som en af eleverne udtrykker det i sin rapport: »Hvis man har glemt gasblusset på campingferien, kan man bare fyre op med en pose Kims«. Faktisk kan 20 peanuts varme 1 L vand fra den kolde hane op til kogepunktet; prøv det selv!

Forsøgene på første år er således enkle og lettilgængelige, mange af dem ville kunne laves hjemme i køkkenet efter en tur hos Matas og Netto. Men den efterfølgende matematiske behandling af målingerne og især fortolkning af resultaterne er ikke altid lige så enkel. Hvorfor finder vi fx en energi i peanutsene, der kun er det halve af den, varedeklarationen lover? Det er denne kritiske og analyserende stillingtagen til resultaterne af forsøgene, som eleverne skal trænes i og ikke kun det praktiske laboratoriearbejde.

Hvor meget kobber er der i dronningens mønter?

Kemi-tilvalg på andet år uddyber den elementære kemi, der er behandlet på første år, og mange nye grene af kemien kommer til. Det eksperimentelle indgår også her med stor vægt i faget, ca. 25% af timerne bruges til forsøg. Forsøgene bliver nu mere indviklede, og der bliver brugt avanceret (og dyrt) udstyr. Fx har vi i år haft et forløb om farvestoffer. Farven af et stof afhænger af det lys, stoffet absorberer (opsuger). Hvidt lys består, som bekendt, af alle regnbuens farver. Den fysiske forskel på farverne ligger i lysets bølgelængde. Rødt lys er mere

» ***Tilvalgsfagene er nødvendige for at komme ind på de lange, videregående uddannelser inden for naturvidenskab og sundhedsvidenskab. Især er medicinstudiet en stor modtager af FHF'ere***

langbølget end blåt. En rød sodavand er rød, fordi den lader det røde lys passere igennem, mens den blå-grønne del af spektret absorberes. Koncentrationen af et farvestof i en opløsning kan måles med et såkaldt spektrofotometer (anskaffet i 1995 til 17.000 kr.). I spektrofotomeret sendes lys med en ganske bestemt bølgelængde igennem den farvede opløsning, man vil måle på. Apparatet registrerer så, hvor meget lys der absorberes af opløsningen. Jo større koncentration der er af farvestoffet, desto mere lys absorberes der. Med denne metode har vi målt, hvor meget kobber der er i dronningens mønter.

Man skal først opløse mønten i salpetersyre. Det giver en flot turkisblå farve stammende fra kobberet og jo mere kobber, der er i mønten, desto mere intens bliver opløsningsfarven. En 25 øre indeholder således 97,5% kobber, mens en 1 krone indeholder 75% kobber. En anden målemetode til identifikation af farvestoffer er tyndtlagschromatografi. Man placerer en dråbe af sin farvede opløsning på en tynd celluloseplade og stikker enden af pladen ned i en såkaldt løbevæske. Løbevæsken suges af sig selv op i pladen og trækker farvestoffet med sig. Hvis det nu fx er en grøn sodavand, der er tale om, kan sodavanden indeholde både et blåt og et gult farvestof. Men løbevæsken har måske lettere ved at hive det blå farvestof med sig end det gule, så man får separeret de to farvestoffer fra hinanden. Vi har benyttet denne fremgangsmåde til at identificere de forskellige E-numre, der er tilsat diverse sodavand.

Sodavand og mønter er håndgribelige materialer fra hverdagen. Vi laver dog også mere grundlæggende, klassiske kemiforsøg. Et eksempel herpå er reaktionshastighed, hvor man undersøger, hvor hurtigt en kemisk reaktion forløber og hvilke faktorer, der påvirker reaktionshastigheden. Det kan være de reagerende stoffers koncentrationer, temperaturen og katalysatorer. Temperaturens indflydelse er velkendt fra hverdagen. Jo højere temperatur, desto hurtigere går det. Derfor putter vi vores madvarer i køleskabet. Katalysatorer er stoffer, der forøger en kemisk reaktions hastighed uden selv at blive forbrugt ved reaktionen. I nye biler sidder der en katalysator, der hurtigt kan medvirke til uskadeliggørelse af de giftige stoffer, der dannes ved forbrændingen af benzin. I biokemien kalder man katalysatorer for enzymer, leveren er fx proppet med enzymer. Prøv at hælde lidt af det ellers stabile stof brintoverilte ud over noget frisk lever, og straks begynder det at syde og boble. Det er brintoverilten, der bliver spaltet til vand og ilt med hjælp fra enzymet peroxidase. Hvis man lader brintoverilten stå for sig selv i medicinskabet, vil det kunne holde sig i millioner af år, uden der sker noget. Peroxidasen forøger altså i den grad reaktionshastigheden.

2. årsopgave, Malene. Opstilling til pH-bestemmelse.

En 2. årsopgave om tre slags cola

Det faglige højdepunkt i kemi er 2.årsopgaven. Når man skriver en opgave i kemi, går de to første dage af opgaveugen med at lave forsøg over det valgte emne fra tidlig morgen (kl. 10) til sen aften (kl. 20). Først herefter kan eleverne komme i gang med selve skriveriet. I år havde Malene Lillelund fra 2. q og Torbjørn Ø. Jensen fra 2. y valgt at skrive i kemi.

Malene vidste ikke rigtigt, hvad hun ville skrive om, så jeg foreslog min kæphest om vinanalyser. Den hoppede Malene også på i starten og begyndte at læse lidt om emnet. Men efter en snak

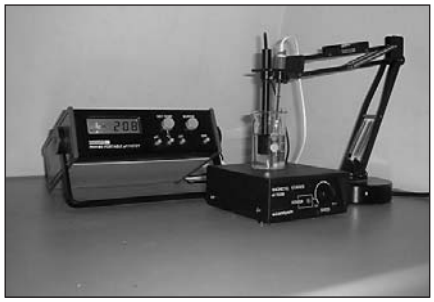

2. årsopgave, Torbjørn. Opstilling til nitrit-bestemmelse med spektrofotometer.

» ***Når man skriver 2. årsopgave i kemi, går de første to dage af opgaveugen med at lave forsøg over det valgte emne fra tidlig morgen (kl.10) til sen aften (kl.20).***

Stine holder foredrag.

Torbjørn. Cadmiumsøjle

med en veninde, der havde forklaret hende, at man nok skulle være en erfaren vinsmager og levemand for at kunne skrive en god opgave, fortrød Malene vinen. I stedet for havde hun lige været hos tandlægen og fået en god snak om cola og dens uheldige virkning på tænderne! Det var svært for læreren at finde en grimasse, der kunne passe, men det er jo eleverne, der bestemmer. Så i stedet for at indkøbe 3 flasker Petrus fra før phylloxeraen, blev det til 3 halve liter cola af forskellig mærke. Men på trods af det noget skuffende bytte blev det til nogle meget interessante forsøg og til en flot opgave. Malene valgte at undersøge en Coca-Cola, en Coca-Cola light og en Harboe Classic for phosphorsyre, sukker og farvestof. Når man skal måle indholdet af de nævnte stoffer, laver man sig en standard cola. Dvs. man tager noget vand og hælder en nøje afmålt mængde phosphorsyre, sukker og farvestof i. Denne standard sammenligner man så de indkøbte colaer med. Coca-Cola og Harboe Classic lignede hinanden meget. De indeholdt begge ca. 0,5 g phosphorsyre pr. L, 100 g sukker pr. L og 0,9 g farvestof pr. L. Phosphorsyre er en middelstærk syre og finder fx anvendelse i diverse afkalkningsmidler. Som nævnt tidligere gør de 0,5 g pr. L cola mere sur end eddike. Sukkerindholdet på 10% er meget almindeligt for sodavand, men det er klart, det sætter sig på både tænder og talje. Farvestoffet er nr. E 150, i daglig tale karamelfarve, som også tilsættes kulør og whisky. Coca-Cola light voldte problemer ved sammenligning med standarden; det så ud som om, at der ikke kun var phosphorsyre i colaen, men også andre syrer. Et blik på etiketten viste da også, at der foruden phosphorsyre var tilsat natriumdihydrogenphosphat. Dette komplicerede forsøget og beregningerne en del, men det gode og givende ved 2. årsopgaverne er, at der er tid til at tænke over forsøgene, forbedre dem og lave dem om. Dette minder faktisk en del om decideret forskning i miniformat. Resultatet for Coca-Cola light blev: 0,4 g phosphorsyre pr. L, 0 g sukker og 0,8 g pr. L af farvestof. I stedet for sukker er sødemidlet aspartam tilsat Coca-Cola light.

Vandkvaliteten på Torbjørns fars landbrug

I modsætning til Malene havde Torbjørn en klar ide om, hvad hans opgave skulle handle om. Torbjørns far har et mindre landbrug ved Haslev med privat brønd. Alle private drikkevandsbrønde skal testes mht. vandkvaliteten af Miljø- og Levnedsmiddelkontrollen. De fandt (i 1995), at vandet indeholdt for meget nitrat, 80 mg pr. L, hvor grænseværdien er på 50 mg pr. L. Nitraten stammer sikkert fra landbrugets anvendelse af kunstgødning. Nitrat er ikke giftigt i sig selv, men kan i organismen omdannes til nitrit, som sammen med kostens indhold af proteiner kan omdannes til nitrosaminer, der er mistænkte for at være kræftfremkaldende. Nitrit kan også forhindre blodets hæmoglobin i at binde ilt til sig med kvælning til følge, især spædbørn er udsatte. Ideen i Torbjørns opgave var nu at efterprøve Miljøkontrollens målinger vha. forskellige målemetoder startende med et simpelt kvalitativt reagensglasforsøg for at ende op med den avancerede målemetode, som Miljøkontrollen selv anvender. Reagensglasforsøget kunne ikke påvise noget nitrat i prøven, så Torbjørn gik herefter over til en mere følsom, men stadigvæk simpel målemetode med en såkaldt nitratslip. Man dypper slippen ned i vandet, hvorefter farven af slippen viser det omtrentlige nitratindhold. Slippen viste, at der var ca. 100 mg nitrat pr. L i god overensstemmelse med Miljøkontrollen. Den tredie målemetode benyttede sig af en nitratfølsom elektrode, som man stikker ned i vandet. Elektroden er forbundet til et voltmeter, hvis udslag er et udtryk for nitratkoncentrationen. Dette gav 78 mg nitrat pr. L. Den sidste målemetode, som Mijøkontrollen selv anvender,

» ***Vi har bestemt energien i peanuts (Kims) ved simpelt hen at antænde dem og varme noget vand op. Det er utroligt, som peanuts kan brænde. Som en af eleverne udtrykker det i sin rapport: »Hvis man har glemt gasblusset på campingferien, kan man bare fyre op med en pose Kims«.***

» ***Det gode og givende ved 2. årsopgaverne er, at der er tid til at tænke over forsøgene, forbedre dem og lave dem om. Dette minder faktisk en del om decideret forskning i miniformat. I år tror jeg, at både Malene og Torbjørn fik indblik i, hvordan en kemikers arbejde kan se ud i det virkelige liv.***

Malene og cola.

benytter sig af en cadmiumsøjle. Den består af et 30 cm langt glasrør, der er pakket med kobberbelagte cadmiumkorn. Når en nitratholdig prøve siver ned gennem søjlen, vil nitraten omdannes til nitrit. Nitritindholdet kan måles med det føromtalte spektrofotometer ved at koble nitriten til et farvestof. Her løb Torbjørn ind i problemer, idet en test på helt rent vand (demineraliseret vand) viste et betydeligt nitratindhold. Det tog en del tid at finde ud af, at fejlen skyldtes lærerens forudgående test af søjlen på en prøve med et kraftigt nitratindhold. Der sad simpelt hen rester af nitrat i søjlen, men efter et par grundige gennemskylninger, virkede søjlen som forventet. Cadmiumsøjlen gav derefter et resultat på 89 mg nitrat pr. L af brøndvandet. Torbjørn målte også på det almindelige ledningsvand på gården. Her var det kun cadmium- søjlen, der kunne registrere nitraten, idet indholdet lå så lavt som på 2 mg pr. L. Dette var i øvrigt i fuld overensstemmelse med målinger foretaget på det lokale vandværk. Også Torbjørn fik omsat sine omhyggelige målinger til en fortræffelig opgave.

Det er altid en fornøjelse, når eleverne selvstændigt vælger og arbejder med en opgave og ikke bare tager en fra lærerens arsenal af opgaver. I år tror jeg både Malene og Torbjørn fik indblik i, hvordan en kemikers arbejde kan se ud i det virkelige liv. De er kommet i dybden med et emne og har fulgt nogle forsøg til dørs.

Kemi-tilvalg 2002-03.

Et eklatant eksempel på eklektisk arkitektur
– impressioner fra en studietur til Budapest

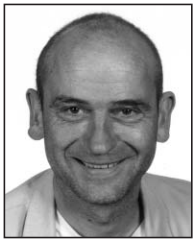

Af Hans Kargaard

Havde vi ikke haft Charlotte, var T-klassen ikke kommet på studietur til Budapest. For de to lærere, historielærer Otto Leholt og undertegnede dansklærer, havde nemlig på forhånd stillet to betingelser for deltagelse i og planlægning af turen: 1) transporten til destinationen skulle foregå med fly og 2) de to magelige, bedagede herrer ville ikke stå for indsamlingen af de midler, som turen kostede den enkelte elev. Og det sidste sørgede Charlotte for uden at ryste på hånden en eneste gang, på trods af talrige konfrontationer med et – som tiden for afrejsen nærmede sig – noget utålmodigt, penge- tørstende rejsebureau.

Studierejse i krigstid

Mens krigsrumlen i Irak tog til i styrke, fløj vi så mod Budapest, en af de tre smukke metropoler »an dem schönen, grauen Donau«.

Vel ankommet til Budapests internationale lufthavn *Fenihegy...* – for tre elever var flyveturen studieturens første erfaringsudvidende oplevelse, eftersom det var første gang, de var i luften – skulle vi udføre den første transport-logistiske opgave: at finde ind til *Hotel Griff Junior,* som ligger på Buda-siden af Donau i overkommelig gåafstand fra et af de flotteste udsigtspunkter i byen, *Gellért-hegy.*

Vi havde fravalgt rejsebureauets tilbud om »billig transfer«, hvilket viste sig at være en god ide, for turen ind til hotellet blev første led i den socio-kulturelle akklimatiseringsproces. For det første blev vi i bogstaveligste forstand rystet godt og grundigt sammen i den lokale lufthavnsbus, der kobler én på byens fremragende offentlige transportsystem, og for det andet sparede vi en masse gode ungarnske forinter ved selv at stå for transporten. Og sidst men ikke mindst gik transporten ind til centrum i Budapest via endestationen *Kobànya-Kispest* på metrolinjen M3, en station, hvis blanding af mellemøstlig markedskultur og socialrealistisk betonarkitektur, hjemløse med base i nedlagte telefonbokse og tiggende alkoholikere og stofmisbrugere gav os det berømte vink med en vognstang om, at vi nu var i en anden kultur, hvor overgangen til den velsignede kapitalisme ikke havde fundet gnidningsløst sted. For også i Ungarn har transitionen fra plan- til markedsøkonomi ført til større social ulighed – eller større social dynamik, som liberalisterne vist kalder det.

Akklimatiserende transfer over den grå Donau.

Alfaderligt kodeks for passende opførsel

Inden afrejsen havde de gode lærere udarbejdet et alfaderligt kodeks for passende opførsel på turen. For det første blev der nedlagt forbud mod kultur-etnocentrisk adfærd. Er man i Ungarn står den – sådan i store træk – på gullasch, paprika

» ***Det er absurd at feste på et værelse, når en af Europas billigste byer ligger for ens fødder, og så er det mere end trættende for lærerne at have hotelreceptionen på nakken – for nu at blive i det anatomiske billedsprog.***

og syltede peberfrugter og ikke på McDonalds. Dette forbud blev kun krænket af en enkelt elev, som guderne heldigvis straffede for hans formastelige adfærd. På et sent tidspunkt af dagen blev den stakkels Daniel overmandet af et ubændigt behov for international junkfood og kastede sig i en taxa for at blive fragtet til nærmeste burgerpalads. Han blev snydt så det drev af både chauffør og ekspedient – han var åbenbart på tidspunktet et lidt for oplagt emne – så turistfælden klappede, og han kom til at betale i dyre domme for transport og fortæring. Og fik herefter tilnavnet McDaniolds.

Et andet forbud drejede sig om nattefester på hotellet: det er absurd at feste på et værelse, når en af Europas billigste byer ligger for ens fødder, og så er det mere end trættende for lærerne at have hotelreceptionen på nakken – for nu at blive i det anatomiske billedsprog.

Men ankommet til *Hotel Griff Junior* med udsigt til en sporvognsremise og boligblokke, der gør Københavns nordvestkvarter til en mondæn perle, og så en værelsesstandard af ægte, uforfalsket, genuin, autentisk, dokumentarisk østblokstandard, kunne lærerne ånde lettet op: her ville ingen finde på – selv ved deres hele fem *fulde* sansers brug – at holde party'er!

Da vi nu var i Ungarn, havde lærerne fundet det mere end oplagt, at vi første aften skulle spise på en tjekkoslovakisk inspireret restaurant i *Király Út* med det gode fredselskende navn *Svejk.* Så kunne vi næste dag vælge et amerikansk inspireret spisested – men naturligvis ikke McDonalds – for ligesom i pluralismens hellige navn at dele sol og vind lige i forhold til krisen længere sydøstover.

Restaurant *Svejk* viste sig at være et usædvanligt velvalgt sted til at overvinde jetlaget efter den lange flyvetur på halvanden time. Læg ca. 60 kr, og en overdådig buffet med centraleuropæiske retter står til din frie disposition og herudover – og det er jo heller ikke uvæsentligt – fri bar. Oh, *Urquell!*

Heldigvis lukkes der ned for herlighederne efter tre timer, for vi havde jo et stort program næste dag, og lidt fortjeneste kunne man da også unde den venlige krofatter. Og nu vi er ved det kulinariske, så lige et godt råd til arrangører af fællesmiddage på studieture: vælg en restaurant med buffet, for eleverne har et selektivt – for nu ikke at sige dissekerende – forhold til hvad, de putter i munden, så studiet af menukort kan tage umindelige tider.

At bevæge sig rundt i storbyen Budapest med offentlig transport , det være sig i bus, trolley, metro eller – som prikken over i'et – i sporvogne – er en sand fornøjelse. I Københavnstrup har man åbenbart en ide om, at rigtige storbyer udmærker sig ved trafikpropper, så man satser på hurtigbusser, der ikke kan komme frem i myldretiden. Men i Budapest kan man for sølle 2100 *forint* – fem blå HT-klip – bevæge sig frit og hurtigt rundt i byen i en hel uge – og det blev udnyttet til fulde.

Som rejsende i Ungarn er der visse sprogbarrierer, for det ungarnske sprog er ikke sådan lige til at afkode. Hvad mener I fx om denne besked,

som kan studeres over dørene i metroen?

Hvor selv kragerne ikke frekventerer

Og ungarerne er så afgjort heller ikke mestre i udenlandske tungemål. Nærmer man sig en ungarer, der har spottet, at man er udlænding,

Historielærer Otte Leholt nyder den »elevfrie zone«.

» ***Megastatuer af Stalintidens koryfæer og et lille museum, hvor man kan købe kitschet merchandise så som militærkasketter og cd'rommer med titler som »Best of Communism«.***

som ligner en, der vil spørge om vej, ser man ofte en meget defensiv reaktion: man vender sig bort for ikke at afsløre ens manglende sprogkundskaber. Dette var ikke mindst min gode kollega Otto Leholt ude for, da han i egenskab af geografilærer – som vel nok kan finde forskel på syd og nord – var sat på opgaven at guide klassen og undertegnede ud til en park i Budapests vestegn, hvor man har samlet relikterne fra den kommunistiske ære: Megastatuer af Stalintidens koryfæer og et lille museum, hvor man kan købe kitschet merchandise så som militærkasketter og cd'rommer med titler som »Best of Communism«.

Parken var – som led i den nationale fortrængning? – parkeret et sted, som ikke engang kragerne frekventerer, og hr. Leholts rundspørge til selv grundigt udvalgte ungarere om parkens placering førte helt konkret ingen steder hen.

Otto måtte give op – vi nåede aldrig frem – og han måtte i stedet bøde med kaffe og vamle fløde-skumskager på konditoriet *»Mozart«* på *Andrasssi Út* – Budapests svar på *Champs Elysses*.

En tur med postmoderne skift. Vajdahunyad-borg eller Disneyslot.

Man kan vel sige, at vi foretog en historisk inspireret regression til dengang landet var en del af østrig-ungarnske habsburgske imperium.

Og da T-klassen heller ikke er bange for postmoderne skift, tog vi direkte fra det pæne pseudo-klassicistiske wiener-interieur på *Cafe Mozart* med maverne fulde af konditorkager længere op ad gaden til *Terror Háza*, Museum of Terror. Et fremragende hi-tech indrettet museum opført til dokumentation af nazi- og stalintidens forbrydelser mod det ungarnske folk. Da eleverne en anden dag på turen besøgte et lærerseminarium, fik de den umiddelbart uforståelige oplysning, at mange politiske kræfter i Ungarn arbejdede på at lukke museet. Man ønskede at se fremad mod fremtiden i EU og ønskede ikke dette sansebombardement af fortidige traumer placeret midt i Budapests hjerte. Men onde tunger vil nok også påstå, at det heller ikke er alle oplysninger på museet, der er lige flatterende for det nationale renommé.

Fortsætter man ad *Andrássy Út* – vi tog nu lige en metro derud og studerede de tuttenuttede metrostationer bygget i en mystisk biedermeier-inspireret jugendstil – kommer man til Milleniums-pladsen eller Heltenes plads, *Hösök tere*. Ungarerne følte i 1896 behov for at stive den nationale selvfølelse af og fandt nogle begivenheder i 896, som kunne berettige en plads, der skulle celebrere 1000 års ungarnsk historie. Hvad der egentlig skete dengang, fortaber sig noget i historiens tåger, men stor og meget imposant er pladsen med ærkeenglen Gabriel præsiderende i centrum. Vi var så heldige, at der var statsbesøg, da vi krydsede pladsen, med miltær eksercits med højt løftet bentøj og skarpe kolonner, og yderligere så heldige, at vi blandt eleverne havde en »pensioneret« sergent, som med kyndig og begejstret røst indviede os i eksercitsens mere sofistikerede sider. Ja, det var faktisk svært at få Jens med fanen videre i pro-

grammet, som skulle afsluttes med et besøg i Byparken, *Városliget*... hvor den største seværdighed er *Vajdahunyad*-borgen... en kombi-model af et borgslot, som hentet direkte ud af en Disneyfilm bygget sammen i hele 21 forskellige stilarter, kopieret fra eksisterende, historiske bygningsværker.

Og her var det altså, at Rasmus B. foran snurrende kameraer som opsummering af den stilhistoriske gennemgang skulle sige de forløsende ord: *Dette er et eklatant eksempel på eklektisk arkitektur* – en ikke helt enkel opgave !

Endnu et par sandfærdige historier

Når vi nu var på de kanter, og klokken nærmere sig fyraften, gav de flinke lærere eleverne fri til at tage i det tyrkiske *Széchenyi*-bad, som også ligger i byparken: Kurbadet kan med 37 grader varmt vand, flydende skakspil(lere) og myoseneutraliserende kildeudspring efter sigende varmt – undskyld – anbefales. Lærerne dyrkede et par timers »elevfri zone« – også ganske vederkvægende !

Nå, nu nærmer jeg vist min kvote tekst i dette års »Vinkler« og vil slutte med endnu et par sandfærdige historier fra turen.

En lang dag med sightseeing på Buda-sidens attraktion number one, borghøjen, kulminerede med en guidet tour-de-force gennem Ungarns historie anskueliggjort i Mathiaskirkens omskiftelige, for*underlige* historie, fx flygtede hele den tyrkiske besættelsesmagt ud af kirken, som de havde ombygget til moske, da en indemuret Madonnastatue åbenbarede sig efter et bombardement. Jo, katolikkerne har sans for den gode, kulørte historie!

Sidste punkt på dagens program var en kop kaffe og måske en enkelt *barackpálinka* på den lokale beverding på *Bartok Bela* nær hotellet.

Det var ovenikøbet mere end fuldt fagligt forsvarligt, da stedet var indrettet som sporvognsmuseum pga. den nærliggende remise. De to lærere ankom sammen med to af klassens blondiner, og vi høstede mere end anerkendende blikke fra de ved baren forsamlede hanner. Men hvor længe var Adam i Paradis? Hvor længe fik vi lov til at sole os i misundelsens blik? Den mest ekstroverte af de to unge damer mængede sig hurtig i baren, og snart var vi afsløret som... how low can we go? ... lærere.

Og så lige den sidste: historielæreren er en grundig mand. Da vi på vej hjem endnu engang frekventerede den pittoreske sociale elendighed på metrostationen *Kobánya-Kispest* og sad i en bus, som holdt ved et stoppested markeret med et mere end tydeligt flysymbol, og som i forvejen var propfyldt af passagerer med kufferter og rygsække, ville hr. Leholt lige sikre sig, at vi var på rette vej. Han spurgte derfor chaufføren på sit fremragende Oxford-engelsk: *Is this the bus to the airport* – sådan bare for at være på den helt sikre side – og han fik da også et meget præcist svar: *No!*

Hvorefter chaufføren da heldigvis kørte den lige vej til lufthavnen.

Var det en god studietur? Igen!*

**ungarnsk og betyder : ja, det var en såvel fagligt som socialt set stimulerende og velplanlagt studietur. Det ungarnske sprog er meget fortælleøkonomisk!*

Forfatteren af det alfaderlige kodeks for passende opførsel.

» ***De to lærere ankom sammen med to af klassens blondiner, og vi høstede mere end anerkendende blikke fra de ved baren forsamlede hanner. Men hvor længe var Adam i Paradis?***

Nyt pædagogikum
– en forsøgskanins bekendelser

Af Merete Bagger Sørensen
Pædagogikumkandidat

Jeg sidder her, småforpustet med tilbageblæst hår, og har en følelse af at jeg siden august har deltaget i ét langt 100-meterløb. Jeg er dog næsten i mål efter et snart veloverstået første år i pædagogikum på FHF – og er endnu ikke blevet knaldet i dopingkontrollen.

Sidste sommer trådte en ny og forbedret pædagogikumordning i kraft.[1] I modsætning til den gamle etårige ordning som blev styret fra centralt hold, ansættes man som pædagogikumkandidat nu i en *toårig* uddannelsesstilling på en skole der selv har opslået stillingen. Jeg var så heldig fra august at blive ansat i en sådan uddannelsesstilling i fransk og dansk på FHF; heldig fordi stillinger med den fagkombination normalt er ikke-eksisterende, og endnu heldigere fordi det netop var på FHF der alligevel dukkede en op. Som tidligere årsvikar på skolen gik jeg nemlig med et håb om en dag at få mulighed for at vende tilbage. Jeg følte mig derfor også straks hjemme på FHF og behøvede ikke først at bruge en masse ressourcer på at lære mine kolleger og skolens kultur at kende.

Tju hej, hvor det kører

Det har været lidt af en udfordring at være blandt det første kuld kandidater optaget på den nye pædagogikumordning. Vi har for eksempel mødt en del startvanskeligheder fordi ordningen gik i gang inden den var forhandlet helt på plads, og de første par måneder var af den grund ret turbulente. Heldigvis er min kursusleder (som er ansvarlig for mit pædagogikumforløb på FHF) længere fremme i skoene end de fleste, så jeg har hele tiden følt mig nogenlunde på forkant med situationen.

I bestræbelserne på at lave det nye pædagogikum klart bedre end det gamle, har man skabt en meget ambitiøs ordning. Det har gjort det første år både spændende og meget hektisk. De nye tiltag er *alle* meget positive, men det har indimellem knebet med at kunne levere en tilfredsstillende arbejdsindsats over hele linjen fordi der uafladeligt er strømmet nye aktiviteter, kurser og opgaver til. Målsætningen om at udarbejde en model der gav mere plads til fordybelse end den tidligere, kan ikke påstås at være blevet opfyldt. Som et sandt (om end lidt ældre) medlem af zappergenerationen har jeg i hvert fald skullet være hurtig på remote-knapperne det sidste års tid.

Slut med mesterlæren

Ligesom »i gamle dage« er man som pædagogikumkandidat tilknyttet et antal vejledere der er udvalgt blandt skolens erfarne lærere. I modsætning til tidligere er det dog ikke længere vejlederne der skriver ens endelige udtalelse (men blandt andet hende kursuslederen der er fremme i skoene). Sat lidt på spidsen var der førhen en tendens til at pædagogikumkandidaten var i en slags mesterlære hos vejlederen og skulle forsøge at »efterabe« hans undervisning. Jeg har i hvert fald hørt mange (vandre-)historier

om forfærdelige vejledere der ønskede at deres unge, uspolerede kandidat for enhver pris skulle kopiere deres form og stil, ellers vankede der en skidt udtalelse (og ingen fastansættelse bagefter). Målet med den *nye* ordning er at kandidaten skal finde sin helt egen stil. Vejlederens fornemmeste opgave er nu med sin store erfaring at hjælpe kandidaten til at *reflektere* over sin egen undervisning for herigennem at blive opmærksom på egne styrker og svagheder og fokuspunkter der bør arbejdes med.

Jeg har haft et enormt udbytte af den vejledning jeg har fået. Det har været anstrengende at være under konstant »overvågning« i så lange perioder, men praktikforløbene (og alle de dertil hørende refleksioner) har samtidig lært mig utrolig mange ting som jeg kan bruge i hele resten af mit lærerliv. Intet mindre.

Umiddelbart efter sommerferien får jeg mulighed for at afprøve mine nye erfaringer på egen hånd. Der får jeg nemlig mine helt egne klasser – og hvor jeg dog allerede glæder mig! Den massive vejledning bliver samtidig erstattet af periodevis supervision. En af forskellene på vejledning og supervision er at det i højere grad under supervisionen er kandidaten selv der sætter dagsordenen for hvad der skal drøftes, og at supervisorerne fungerer som en slags »refleksions-konsulenter« (et begreb jeg kan afsløre ikke findes i ordbogen hvis man skulle have lyst til at slå det op). Supervisionen har altså mere karakter af egentligt kollegialt samarbejde end vejledningen hvor man som kandidat er føl – eller kylling som nogle af mine morsomme kolleger kalder det.

Mere end blot en fransk visit

Under det gamle pædagogikum havde kandidaterne efter sigende ofte en følelse af kun at være på kort visit på deres praktikskole. Dette er der også gjort op med i den nye ordning hvor jeg som kandidat deltager i alle skolens aktiviteter på stort set lige fod med mine kolleger og således fungerer som »rigtig lærer«. Det er dermed ikke blot min undervisningskompetence der skal udvikles og vurderes, men også mine sociale, kollegiale og organisatoriske kompetencer ('kompetence' er p.t. et af de helt hotte ord i pædagogikumterminologien).

» ***Det har været anstrengende at være under konstant »overvågning« i så lange perioder, men praktikforløbene (og alle de dertil hørende refleksioner) har samtidig lært mig utrolig mange ting som jeg kan bruge i hele resten af mit lærerliv. Intet mindre.***

Allerede fra skoleårets begyndelse har der været lagt op til at jeg skulle integreres godt og grundigt på FHF. I de første uger fulgte jeg for eksempel som en introduktion til skolens undervisning et stort antal lærere (med vidt forskellige fag) rundt i deres klasser. Det var en meget lærerig fornøjelse som jeg kunne unde alle kolleger at prøve, både for at få ny inspiration, at møde en helt anden undervisning og andre typer hold og for at blive mindet om at vores kursister har nogle lange arbejdsdage.

Min tilknytning til skolen er blevet yderligere rodfæstet af at jeg har kunnet følge de samme klasser hele året igennem. Det har givet mig chancen for at lære dem rigtig godt at kende, så meget at jeg kommer til at savne dem. De gode relationer er blandt andet kommet til udtryk under mine såkaldte besøg (»eksaminer«) hvor klasserne alle har udvist en rørende solidaritet ved at være superengagerede og søde (og ved at møde op i et imponerende omfang). En af klasserne har jeg desuden fulgt på særlig tæt hold, for eksempel i dens introduktions- og projektuge og ved at deltage i dens klasseteams møder, så den har jeg nærmest følt var »min egen«, og jeg glæder mig til fortsat at følge den fra sidelinjen næste år.

Jeg har altså snuset til både projektarbejde, tværfagligt arbejde og teamsamarbejde som jeg alt sammen håber at komme til at beskæftige mig mere indgående med efter sommerferien. Et af de nye indsatsområder i pædagogikumuddannelsen er da netop også et øget fokus på samspil mellem fag og lærere.

Det gælder om at være fremme i skoene.

Teknologisk dreamteam

En anden ny pædagogikumdimension er kravet om integration af IT i uddannelsen, et krav der opfyldes på forskellig vis fra skole til skole. I Frederiksberg Kommune er der en målsætning om at alle fastansatte lærere i gymnasiet og på HF i løbet af en kort årrække skal have et gymnasiepædagogisk IT-kørekort. Jeg har fået lov til at hoppe med på den vogn og tage et komplet kørekort – og endda gøre det sammen med en gruppe af mine kolleger fra FHF (og ikke solo som mange af mine pædagogikumkolleger). At jeg så oven i købet er havnet i noget af et IT-dreamteam, har ikke gjort det ringere. Mange laaaange eftermiddage er gået med at lave powerpoint-præsentationer og hjemmesider og planlægge studietur i cyberspace, mens holdånden og lidt godt til halsen har holdt modet oppe.

Succesfuld supplering

IT er også en integreret del af sidefagssuppleringen som for min del foregår på Syddansk Universitet. Sidefagsundervisningen er i modsætning til tidligere opdelt i to moduler som ligger i henholdsvis december-januar og maj-juni, og som fungerer som gode afbræk i de hektiske praktikforløb fordi man her får mulighed for lidt fordybelse. De to moduler består hver af tre intense seminardage på universitetet som efterfølges af opgaveskrivning og vejledning via mail. Jeg har i skrivende stund kun gennemgået det første modul om historisk bevidsthed i danskfaget som jeg ikke alene har draget stor nytte af i min seneste praktikperiode, men som også har givet mig en ny og klar fornemmelse af mit sidefag i dansk. Jeg ser derfor frem til næste og sidste omgang på universitetet som afslutning på et pædagogikumår der - trods startvanskeligheder og planlægningsproblemer forårsaget af manglende overblik fra højeste sted - virkelig har rykket.

Der skal ikke herske nogen tvivl om at den nye toårige pædagogikumordning er en veritabel forbedring af den tidligere. Jeg nærer dog et spinkelt håb om at næste år kan gennemføres i et lidt mere moderat tempo end sprint.

Eksempler på ændringer og nye initiativer i forhold til den tidligere pædagogikumordning:

- Styrkelse af både teoretisk og praktisk pædagogikum
- Ny form for vejledning: fra »mesterlære« til selvrefleksion
- Udarbejdelse af uddannelsesplan der skal koordinere og målrette vejledningsindsatsen
- Supervision
- Integration af sidefagssuppleringen i praktikforløbene
- Bedre integration af kandidaten i skolens daglige liv og beslutningsprocesser
- Kursus i organisationskultur og skoleudvikling
- Observation af undervisning i andre skoleformer, fx folkeskolens afgangsklasser
- IT-kursus og integration af IT i alle dele af forløbet
- Udarbejdelse af fagdidaktisk projekt
- Øget fokus på projektarbejde og samspil mel-

1. Pædagogikum er en overbygning på den femårige universitetsuddannelse man skal have som hf- og gymnasielærer. I løbet af pædagogikumuddannelsen opnår man pædagogiske og didaktiske kompetencer som man ellers ikke får på universitetet. Der kræves ligeledes pædagogikum for at få fastansættelse på en skole.

A for arvesynd B for behændighed

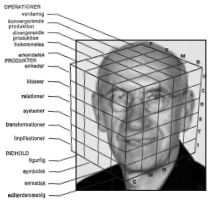

Af Peter Bro

Was der Mensch am besten macht macht er ohne Mühe

Jeg slår Mühe op: mas, møje, umage. Det mennesket gør bedst, gør det uden mas. Det virker logisk. Hvis der ikke er plads til at svinge med armene, kan der ikke laves mange saltomortaler. Det kan ikke være det, der menes. Jeg prøver med umage. Det mennesket gør bedst, gør det uden umage. Det er direkte forkert, at det skulle føre til det bedste ikke at gøre sig umage. Uacceptabelt ud fra et moralsk synspunkt. Tysk er svært. Her sidder jeg med Høst's lommeordbog fra 1982 og kan ikke få mening i ordsproget. Sidste chance: møje. Det mennesket gør bedst, gør det uden møje - og besvær, uden besvær – ubesværet. Der er den vist: Det mennesket gør bedst, gør det ubesværet. Og tilføjer jeg så ordet tilsyneladende, begynder det at ligne noget. Tag for eksempel en sportspræstation. Naturligvis må der gerne stønnes og rynkes pander, så man får indtryk af, at det er noget, der koster asen og masen, men der skal også være øjeblikke, hvor det ser ud som var det er en leg. Det er det, der gør det seværdigt. Det gælder ikke kun damehåndbold men al menneskelig aktivitet. Vi stiler mod at mestre tingene, så de syner legene lette. Vi søger det virtuose.

I sin bog »Det generøse menneske[1]« omtaler Thor Nørretranders disse »sublime øjeblikke, hvor man ikke er bevidst om hvad man foretager sig, men bare gør det«. Tilstanden karakteriseres med ordet »flow«. Det er i denne tilstand kreativiteten har gode kår, denne tilstand af tilsyneladende ubesværethed. Men man bliver ikke ubesværet uden besvær. Det kræver megen øvelse at mestre tingene. Übung macht den Meister. Det er god latin på tysk. På latin hedder det: PER ASPERA AD ASTRA, ad ufarbar vej til stjernerne eller gennem trængslerne til stjernerne. I daglig tale er det vel nogenlunde det samme som, når vi siger: det skal gøre ondt før det gør godt. Dannelse på baggrund af uddannelse. Hvorfor det skal gøre ondt at øve sig til at blive stjerne, eller uddanne sig til at blive dannet – det må guderne vide.

Was der Mensch am besten macht macht er ohne Mühe

Spørgsmålet er, hvor meget godt vi mennesker så gør, eftersom det meste af det vi gør er med særdeles megen møje og besvær plus blod, sved og tårer. Det er tilsyneladende menneskets lod eller bestemmelse at skulle arbejde hårdt, men hvorfor? Og har det altid været sådan? Lad os se på menneskets oprindelse. Her er to historier: Den første (kort – alle har måske ikke hørt den i skolen): Gud (det fører for vidt at komme nærmere ind på, hvem det er) skabte mennesket som Adam og et andet menneske (»I høj grad » vil nogle måske sige, men det er sagen uvedkommende – og dog? Det fører i hvert fald alt for vidt at komme ind på det nu – måske senere.) Så: Han (Gud) (Måske er det faktisk ikke korrekt at omtale Gud som han. Nogle vil mene, det er en hun. Tysk er svært, men religion er heller ikke nemt. Jeg har for øvrigt glemt at sige, at den første historie stammer fra Biblen: 1. Mosebog, 13,9) lod dem bo i Paradisets have med en masse dyr. Om det er her, der optræder en abe ved navn Cheeta, kan jeg ikke lige huske. Men et nøgledyr i fortællingen (nøgledyr er ikke en zoologisk klasse på samme måde som pungdyr men blot et udtryk for, at dyret er centralt) er slangen. Slangen (som egentlig er Djævelen) lokker Eva til at tage en bid af et æble fra Kundskabens Træ. Det var det eneste, de ikke måtte. Eva på sin side lokker Adam til at smage den forbudne frugt. Det (senere kaldet Syndefaldet) får konsekvenser: De bliver bortvist fra haven og dømt til at klare tilværelsen ved slidsomt arbejde med jordens dyrkning med følgende besked: »I dit ansigts sved, skal du æde dit brød«. Og det har vi så gjort siden. Jeg må indrømme det er med beklagelse, jeg siger »vi«. Jeg er født på Nørrebro og har boet hele mit liv i København, så jeg var overbevist om, at det måtte være en fejl, når jeg følte, at arbejdet var møjsommeligt. Jeg har derfor lavet lidt slægtsforskning. Jeg nåede tilbage til midten af 1700-tallet, og ganske rigtigt: der optræder lollandske roebønder. Den sved.

»Vi er (åbenbart) alle bønder for Vorherre«. (Det er Johan Herman Wessel, 1742-1785, der egentlig har sagt: »Vi er alle jyder for Vorherre«. Han har omskrevet en norsk talemåde: »Vi er alle klokkere for Vorherre«). Det korte af det lange er: Adam og Eva klokkede i det , og vi (familien) har knoklet lige siden. Paradise Lost. Det er, efter min mening, ikke engang det værste. Hvad værre er, er at da de havde spist af Kundskabens Træ, blev de klar over, at de var nøgne og dækkede sig skamfulde til med figenblade. Vi har siden måttet leve med denne skamfølelse. Det er synd og skam.

Leksikonet fortæller, at Paradistræet, Crassula lucens, har en tyk, kødet stamme og kan blive 80 cm høj. (Her er da noget galt. Så skulle Adam og Eva jo ikke være større end nisser og trolde). Paradisæbler, æblearterne Malus baccata og Malus prunifolia har små, bitre frugter, som syltes. Paradisets have kunne jeg ikke slå op, men Paradisbakkerne: et stærkt kuperet grundfjeldsterræn på Bornholm NV for Neksø; fredet på grund af naturskønhed. – Det anede mig.

Was der Mensch am besten macht macht er ohne Mühe

Jeg er primat – også privat. Ikke at jeg har det stående på visitkortet. Der er da dyr, jeg virkelig misunder. Tag f.eks. en dybhavsfisk med lygte i panden. Det kunne jeg godt bruge, når jeg bliver natteblind selv i tusmørke. Den anden historie handler som sagt også om menneskets oprindelse . Den er hentet fra et andet fagområde, nemlig biologien. I bogen »Dyret i dit spejl«[2] fortæller zoologen Bent Jørgensen om, hvordan vi har udviklet os til de Homo sapiens'er, vi er i dag. Det vil føre alt alt for langt at give et sammenhængende referat. Så derfor vil jeg nøjes med at bringe citater, der viser, hvordan vi i evolutionen har overhalet de andre dyr.

Om hænder: »Oppe i træerne udviklede primaterne gribefoden: hænder og fødder fik bøjelige fingre og tæer«. »Uden gribefoden, der har en mindst 60 millioner år lang historie, var det ikke blevet til den hånd og de fingre, der nu skriver på en computer, eller som vender bogens blade. Hvad vi kan med vore hænder, er så væsentligt for os, at vi ligefrem taler om »at begribe« det, der foregår omkring os.« »Senere udviklede tommelfingeren sig hos mange primater, så den kunne modstilles de øvrige fingre. Det gav hånden et endnu sikrere greb.« »Siden de første abemennesker.... var begyndt at gå oprejst, var hænderne blevet befriet for at skulle være med til at bære kroppens vægt. De havde frit kunnet udvikle sig til de bevægelige hænder, vi råder over i dag, og som der ikke findes magen til i dyrenes verden.« »Når en chimpanse arbejder med sine hænder, foregår bevægelserne især i armenes skulder- og albueled. Hos os sker bevægelserne især i håndleddene.« »...fik behændige hænder (netop »behændige«)«...

Om sved: »Primaterne fik også fugtige hænder og fødder. Det giver et bedre greb. Vi taler jo ligefrem om at spytte i næverne, når vi skal tage ordentligt fat. I en stresset situation, hvor det skal gå hurtigt fra gren til gren, går der hos primaterne signaler fra hjerne til særlige kirtler i hænder og fødder om at sørge for, at håndfladerne er tilpas fugtige. Det ligger ikke længere til os at springe fra gren til gren, men vi får stadig fugtige hænder, når vi bliver stressede.«

Om farvesyn: »...primaterne begyndte at leve af frugter [frem for blade]. Det er altså ikke helt ved siden af, når den gamle historie om Edens Have beretter, at vore forfædre begyndte med at spise af træernes frugter. De fleste forskere mener, at det var primaternes appetit på modne frugter , der gav dem et farvesyn.« »At vi let kan udse os et modent æble, kirsebær eller hindbær, er altså selve den oprindelige mening med vores farvesyn. Så er det en flot sidegevinst, at det sætter kulør på den øvrige del af tilværelsen.«

Om hjernen: »Hvis abemenneskene var fortsat som vegetarer, havde vi i dag næppe været til at skelne fra de andre menneskeaber. Men vi havde heller ikke haft anlæg for at sidde og gruble over, hvorfor det ikke var blevet til andet og mere. Hjernen ville ikke have været stor nok til at rumme den slags tanker«.

Om latter: »Almindelig snak stimulerer ikke produktio-

nen af endorfiner. Det gør latter derimod. Et godt grin er noget særligt for mennesket. [se side 12] Chimpanser har et udtryk, der svarer til latter, men det er en stille aktivitet. Vores latter involverer muskler i ansigt og brystkasse på en sådan måde, at produktionen af endorfiner stimuleres. Det er måske derfor, at vi gør så meget ud af at få hinanden til at le, når vi er sammen i selskabelig sammenhæng. Vi bliver høje af det. Og det er måske derfor, at vi oplever det som frustrerende at tale med mennesker, der er uden humoristisk sans«.

Was der Mensch am besten macht macht er ohne Mühe

Seneca (romersk filosof og Neros lærer) har sagt: »Vi lærer ikke for skolen men for livet« NON SCOLAE, SED VITAE DISCIMUS. En god tandlæge arbejder på at afskaffe sig selv. Udover at udføre reparationer akut arbejder han også (hvis han som sagt er god) profylaktisk. Han oplyser om og hjælper med til bedre tandhygiejne, som på sigt vil gøre hans arbejde som reparatør overflødigt. På samme måde bør vi som undervisere arbejde bevidst på, at eleverne bliver selvhjulpne. Så når Inger K. Brøgger, der er Ph.d.stipendiat ved Københavns Universitet i Weekendavisen den 15. maj i forbindelse med debatten om gymnasie- og HF-reformen foretrækker undervisning frem for læring og kundskaber frem for egenskaber, udtrykker hun en, efter min mening, gammeldags tankegang. Men det giver læreren brød på bordet, så længe eleven skal undervises. Den pædagogiske debat har aldrig manglet nye ord [se side 13] og godt for det. Men spørgsmålet er hvor meget nytænkning, der er i det. Man har, som Inger K. Brøgger gør, altid valgt mellem A eller B. Vejen frem er ikke længere at tro på A eller B, men at tvivle på dem begge, samtidig. Tvivlen er grundlaget for kreativitet. Derfor relancerer jeg psykologen Ellen Bachs model for den kreative proces.[3] »Den yderste cirkel repræsenterer de problemproducerende træk ved den kreative proces. Disse er kendetegnede ved, at man til stadighed er i tvivl, hele tiden ser nye perspektiver og stiller nye spørgsmål. Man er aldrig færdig, men til stadighed i udvikling, accepterer sit dilemma og lever med det«. Jamen hvad så med dannelsen, hvad med at gå rundt og være kloge. Jeg holder med undervisningsminister Ulla Tørnæs i, at der skal uddannes flere naturvidenskabsfolk og (synes jeg) flere computerteknikere og genteknologer. Jeg vil så foreslå, at det bliver pålagt dem at accelerere arbejdet med det gudelignende projekt G.O.D (hvis man ikke ved det, betyder G.O.D. Generation of Diversity, Mangfoldighedens Generation)[4]. Genteknologerne har skabt nyt korn, nye bakterier, nye hamstere. De kan også skabe nye mennesker, hvis de får lov. Lad os give dem lov. Jeg kunne så ønske mig et menneske, hvor man-machine-interface't er fuldendt, dvs. et menneske hvor opkoblingen til computerne er en biologisk udbygning af hjernen. Så ved vi alt, hvad vi ved uden videre. Uden møje og besvær. Så kan vi få fri. Ja, det er rigtigt: G.O.D. kan også læses som Generation of Destruction. So what!

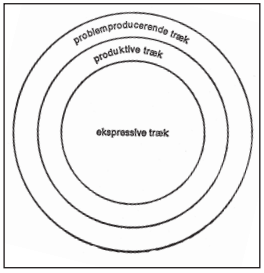

Was der Mensch am besten macht, macht er ohne Mühe.

Gad vist hvem der har sagt det?

PS. Da jeg var dreng, drømte jeg ligesom de middelalderlige magere, om at få fat i en homunculus, et lille kunstigt skabt menneske. Ham skulle jeg gå rundt med i lommen. Han skulle tage slæbet for mig i skolen med at høre efter og huske. Han skulle akkumulere paratviden og være dannet, jeg skulle være idiot i ordets bedste betydning (privat-lægmand). Privatprimat. Jeg ville være fri til bare at opleve og tænke mine egne tanker. Det ser ud som om min drøm kan blive virkelighed. Hvis undervisningsministeren tager udfordringen op, kan jeg nå at blive koblet på nettet. Jeg kan få et alter ego. Jeg kan blive min egen homunculus. Ohne Mühe. Keine Hexerei nur Behendigkeit!

[1] Thor Nørretranders: Det generøse menneske, Peoples Press, 2002.
[2] Bent Jørgensen: Dyret i dit spejl, Gyldendal, 2003.
[3] Man kan læse om den i: Jørgen Gregersen og Ole Varming: Pædagogisk psykologi-undervisningspsykologi, NNF l976.
[4] Jonathan Weiner: Darwins næb, Spektrum 1997.

FHF online

– om begivenhederne da FHF i december 2002 blev koblet på Frederiksbergnettet.

Af Nicolette Brun-Hansen.

Frederiksberg Kommune skal være Danmarks IT-kommune nr. 1

Frederiksbergnettet er fysisk set en sammenkobling af pc'er og telefoner i kommunens institutioner og rådhuset. Visionen er, at alle borgere og virksomheder kobles på nettet med specielle Frederiksberg-tilbud: video-telefoni, online-TV fra lokale begivenheder, videoudlejning, alarmfunktioner, adgangskontrol, fjern-aflæsning, TV-stationer efter brugernes ønske, netadgang for medbragt computer på cafébesøg, overvågning, spil, databackup og program-udlejning. Nemt, hurtigt, enkelt.

– Sådan præsenterer Frederiksberg Kommune Frederiksbergnettet på informationssiden www.frederiksbergnettet.info.

Enter

I december 2002 blev FHF som kommunal institution koblet på Frederiksbergnettets undervisningsdel. Nettet er af sikkerhedsgrunde delt i et undervisningsnet og et administrationsnet. Forud var gået møder med IT-sektionen og datavejlederne fra Frederiksbergs andre gymnasiale uddannelsesinstitutioner. Og datavejlederne havde registreret puslespillet af programmer, optalt licenser til de enkelte maskiner og nummereret pc'er. Den praktiske opkobling, formatering af maskinerne og programinstallationer tog det meste af en måneds tid – midt i elevernes 2. årsopgave, danskopgave og lærernes aflevering af opgaver i IT-efteruddannelse. Så modtog både kursister og lærere et personligt brugernavn, som de skulle supplere med en selvvalgt kode. Logon-fasen forløb relativt problemfrit, selvom enkelte modtog et ubrugeligt navn. Andre havde fornøjelsen af at møde Frederiksberg VUC's eller Studenterkursets brugerflade, og en kollega var koblet op som elev. Nogle glemte den selvvalgte kode igen og skulle nulstilles. Alle fik udleveret en kopieret vejledning til logonprocessens faser. Og næsten ingen brugte den. Så vi har fortsat det problem, at brugere siger *Ja,* når computeren spørger, om den skal gemme de personlige indstillinger. Det betyder så, at de næste brugere ikke kan logge på. Kommunens teknikere kan ikke låse funktionen til et fast *Nej.*

Brugeren møder nu en personlig brugerflade med adgang til en privatmappe og til flere typer af fælles mapper. Som lærer har man fået mulighed for at lægge undervisningsmateriale i holdmappen. Her ligger en info-mappe, hvis dokumenter kun den enkelte bruger kan redigere. En stor fordel for den elev, som har mistet kopier. Og en endnu større fordel for læreren, når elevernes eksamenspanik over manglende kopier breder sig : »De ligger i *mappen*«. En god nyskabelse for eleverne er den private mappe. Nu kan de gemme deres arbejder i mappen i modsætning til tidligere, hvor de pga. smartcard-installation måtte gemme på diskette. Eleverne har også en klassemappe, hvor de kan udveksle materiale, informationer og skrive logbøger under projekt- og gruppearbejde.

Men lærere og kursister skal vænne sig til en ny brugerflade, hvor mappestrukturen er en anden, og hvor skrivebordets ikoner har et andet indhold. Derfor må den enkelte lærer i langt højere grad vejlede eleverne i deres arbejde ved pc'en, fordi de ikke kan finde rundt i mappestrukturen. Og kendte værktøjer er ikke umiddelbart til stede. Eller slet ikke. Vi kan f.eks. af tekniske grunde ikke få indlagt funktionen

» ***Adgangen til nettet er underlagt kommunal censur. Og webfiltre kan blokere for gyldige og nyttige oplysninger, fordi de bl.a. baseres på ord. Og ja: »Patter« kan også være et citat eller sidde på en ko.***

»Søg« til at finde filer og mapper. Et behov som vil stige, efterhånden som den private mappe vokser i omfang. Den tekniske forklaring – noget med sikkerhed- overstiger undertegnedes IT-forstand. Problemet kan løses ved investering i nyt styresystem – XP.

Lærerne har fået mail-adresse igen, så de har mulighed for at sende undervisningsmateriale fra hjemmekontor til arbejdsplads. Men nu et web-baseret mailsystem hvis brugerflade afviger fra den traditionelle Outlook. Frederiksbergnettet udvikles parallelt med lærernes erhvervelse af det pædagogiske IT-kørekort. Og det er problematisk – når arbejdsgiveren forsøger en opkvalificering af IT-kundskaber på et helt erhvervsområdeområde – at Frederiksbergnettets brugerflade afviger ganske meget fra den kendte brugerflade. Det er vanskeligt at opøve brug af flere systemer på samme tid, fordi man ved pc-brug tænker med fingrene.

Ctrl

Udlevering af brugernavn var betinget af både læreres og kursisters underskrift på kendskabet til Frederiksberg Kommunes sikkerhedsregler, hvor brugeren forpligter sig på det personlige ansvar for handlinger på nettet. Alle handlinger registreres på Frederiksbergnettets hovedserver. Netbrugeren skal overholde god tone på nettet, logge på med eget password, overholde regler om ophavsret og må kun opsøge websider med racistisk eller pornografisk indhold, hvis de indgår i en undervisnings-sammenhæng. Adgangen til nettet er underlagt kommunal censur. Kommunalbestyrelsen har – vistnok foranlediget af en sag om børnepornografi på en af kommunens folkeskoler – besluttet indkøb af webfilterprogrammet Websense.

… der dels er verdens største database for uønskede web-sites, der løbende opdateres, dels indeholder nogle monitorværktøjer til brug for registrering af trafik (hvilken trafik er specielt belastende for netværket, hvem gør hvad.)

Møder vedr. Frederiksberg-nettet – samlet referat, uge 48, 2001.

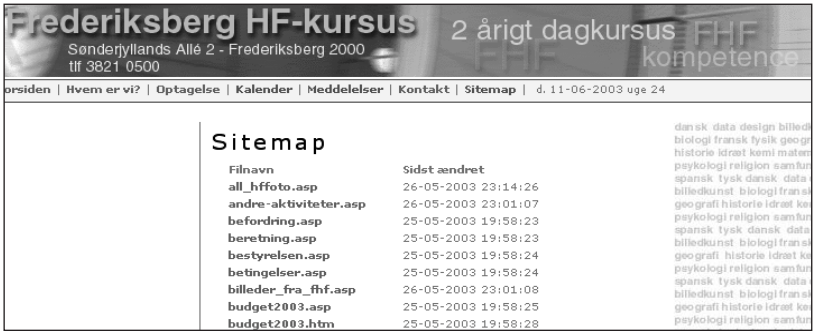

Firmaets database indeholder mere end 1 milliard web-sider fordelt på 85 kategorier iflg. den danske distributør på www.swandistribution.com. Firmaets amerikanske hjemmeside siger 1 billion….

Filteret betød, at vi i startfasen kunne risikere blokering af sider med selv den uskyldigste blondine. Og webfiltre kan blokere for gyldige og nyttige oplysninger, fordi de bl.a. baseres på ord. Og ja: »Patter« kan også være et citat eller sidde på en ko. Så lærerne kom i den situation, at et – hjemmefra – planlagt undervisningsforløb ikke med sikkerhed lod sig realisere. Og eleverne mukkede tit over, at de ikke kunne komme ind på sider, som, de helt sikkert vidste, ikke indeholdt racistisk eller pornografisk snavs. En anden svaghed er, at brugerne utilsigtet kan overskride sikkerhedsreglerne – hvis filteret ikke har opfanget fy-siden:

Ifølge firmaet Websense, der lever af filtrering af nettrafik, køber visse pornoleverandører nemlig nedlagte – og tidligere meget populære – domænenavne som for eksempel www.napster.com. Ifølge en undersøgelse Websense har lavet, er der lige nu 1.500 domænenavne med porno, som bare for et halvt år siden henviste til shoppingsites, rejseportaler eller nyhedstjenester. Har man tidligere lavet et bogmærke – eller navigerer man via forældede links – risikerer man altså utilsigtet at få slynget bryster og balder lige i ansigtet ….

Computerworld, 8. nov. 2002

IT-sektionen har nu lovet en mere liberal praksis, som tager højde for institutionernes og

På datavejledernes møder med Rachid Hajib og Lise Witfelt fra IT-sektionen prøver vi hele tiden at fastholde skolevirkeligheden, så IT-visionerne ikke er ude af proportion med den skolehverdag, vi som lærere skal have til at fungere.

lærernes ønsker. Og man er klar over, at der må være forskel på graden af censur i folkeskolen og på gymnasialt niveau. Helst så vi på FHF censuren helt fjernet – den enkelte bruger kan jo netop gøres ansvarlig for misbrug gennem den personlige logon.

En enkelt kollega har nægtet at underskrive sikkerhedsreglerne som protest mod, at reglerne og webfilteret krænker ytringsfriheden, den enkeltes selvbestemmelse og det personlige ansvar.

Esc

Frederiksberg Kommune har overtaget ansvaret for hele maskinparken. Vi kan og må ikke mere selv reparere maskiner, lægge programmer ind eller tilpasse brugerfladen. Vi har ikke lokalt råderum. Der er ingen forskel på datavejledere, lærere og elever. Ingen må pille. Og på alle skoler oplever de datavejledere, som i pionerånd gennem årene selv har bygget skolernes IT-systemer op, stor, stor frustration over, at de ikke kan bruge deres tekniske kompetencer. Personalepolitisk kunne forvaltningen af nettet og ansvarsområder have været en anden. Udfordringen for datavejlederne er på den anden side, at der forhåbentlig – efter alle indkøringsvanskelighederne – frigøres tid til øget vejledning af lærere og elever. Og tid til den visionære tænkning omkring IT-pædagogik og udnyttelse af de teknologiske muligheder i skolekultur og administration.

Ideelt forestiller man sig, at kommunens teknikere straks rykker ud med support, hvis en maskine ikke fungerer. Og som øverste ansvarlig for undervisningsnettet skal Rachid Hajib straks komme til stede i kritiske situationer. Der er pt. tilknyttet fem teknikere til projektet, tre øremærket til folkeskoleområdet og to til gymnasieområdet. Og hvis der skal oprettes en mappe eller indlæses et program, går det via IT-sektionen. I praksis har der været mange problemer forbundet med opkoblingen og maskinernes funktionalitet, fordi vi ikke har det lokale råderum. Datavejlederne kan ikke nulstille brugere, som har glemt password. Studievejlederne kan ikke bruge GAS-systemet til oplysninger om de enkelte kursister. Og vores arbejdsbetingelser på lærerværelset er mildest taget vanskelige. Vi har kun en enkelt pc på nettet. Den anden maskine er »stand-alone« i et forsøg på at løse printer- og scanningsproblemer.

Ved prøveeksamen i dansk stil var vi af IT-sektionen lovet et særligt eksamens-logon, fordi inspektor ikke mere bare kan hive internet-stikket ud af stikkontakten. Det fik vi også, men i første omgang var der ikke adgang til Word. Og i næste omgang kunne vi ved tjekket se, at eleverne helt uproblematisk kunne gå på nettet ved at skrive et link i dokumentet, www.opgavecentralen.dk f.eks. Eller de kunne mail-konferere stileskrivningen med andre stileskrivere, venner og bekendte på deres Hotmail… Det endte med, at eleverne måtte bruge deres eget password – med netadgang! Datavejlederne var mere end lettede over, at der kun var tale om en prøveeksamen.

Så i det daglige oplever både lærere og kursister flere tekniske problemer og nedbrud, end vi havde, da vores egne datavejledere vedligeholdt maskinerne. Derfor håber vi, at de får flere »rettigheder«, så vi selv kan klare småproblemerne. På datavejledernes møder med Rachid Hajib og Lise Witfelt fra IT-sektionen prøver vi hele tiden at fastholde skolevirkeligheden, så IT-visionerne ikke er ude af proportion med den skolehverdag, vi som lærere skal have til at fungere.

Delete

Datavejlederne indsender hver måned en »mangelliste« til IT-sektionen om stort og småt, som det ses i mangellisten for februar. Og datavejlederne holder møde den første torsdag i hver måned:

» ***Udfordringen for datavejlederne er på den anden side, at der forhåbentlig – efter alle indkøringsvanskelighederne – frigøres tid til øget vejledning af lærere og elever. Og tid til den visionære tænkning omkring IT-pædagogik og udnyttelse af de teknologiske muligheder i skolekultur og administration.***

Mangelliste februar 2003

Lærere og elever:

- jakob XX bedes nulstillet
- thomas XX bedes nulstillet
- karina ser stadig ud som tilmeldt VUC (jf. tidligere mail)

Oprettes som lærer:

- Jan Rosengren JR
- Finn Eriksen FE
- Anders Stav Hansen AS
- Hvornår kan studievejlederne køre GAS?

Biblioteket

- Oprettelse af biblioteksmappe, hvor kun nicoletteXX og mariaXX har adgang. (Mailet før jul)

Maskinel

- Mus virker ikke: lokale 110 forrest til venstre.
- Computer med USB indgang skulle efter aftale opsættes i biologi.
- Det virker ikke hvis man sætter sin memory-stick i computere med USB.
- Indgang – hvad gør vi ved det?
- Scannefunktion på lærerværelset bedes installeres.
- Kortlæser installeres på alle computere.

Brugerflade

- Holdmappen stadig »død« genvej, skal den være det?

End

Vi har nu en stor fordel i den private mappe. Man kan bruge den private mappe som backup, og man slipper for at dele fil-roderi og uvaner med andre. Og vi har – som nævnt – fået mulighed for at lægge materiale til eleverne i holdmapperne, som alene det enkelte hold har adgang til. Ikke kun udleveret materiale. Der kan også ligge opgaver med links, eleverne kan klikke direkte på og arbejde med. Og billedmateriale i farver og elektroniske tekster.

Den endelige fordel ved Frederiksbergnettet ligger i en uvis fremtid: Den fælles opkobling kunne – i lighed med nettets særlige Frederiksberg – tilbud til borgerne – indeholde særlige tilbud til hele det ungdoms- og voksenpædagogiske område. Man kunne forstille sig fælles linksamlinger, direkte adgang til Pædagogisk Centers samlinger, fælles indkøb af relevante programmer, videoudlån til undervisningsbrug og fællesdatabaser af undervisningsforløb og et lokalt konferencesystem. Men Frederiksbergnettet giver ikke lærerne nogen endelig arbejdsmæssig og pædagogisk gevinst, før vi får mulighed for at koble os på fra hjemmekontoret. Og eleverne får først udnyttet mappestrukturens muligheder, når de kan gå på derhjemme. Foreløbig skal adgang til mapperne fra de små hjem igennem en testfase med udvalgte test-personer.

Vi kunne også have brug for et hurtigere og mere enkelt konferencesystem end Skolekom, som enkelte lærere nu benytter til vejledning i store skriftlige opgaver. Men det er langsommeligt at bruge. Og vi mangler stadig, at lærernes arbejdsvilkår her i informationssamfundet afklares af kommunen og vores fagforening. I øjeblikket betaler lærerne selv telefontakst for brug af konference-systemet hjemmefra – og vi afholder selv udgifter til pc. Men lønforhandlinger bliver måske slet ikke aktuelt. På Frederiksberg Kommunes hjemmeside www.frederiksberg.dk nævnes følgende »handlingsaktivitet« i perioden 2000-2009:

Der arbejdes hen imod, at gymnasie- og HF-lærerne hele dagen er til stede på skolerne – i fysiske rammer, der giver mulighed for såvel individuel forberedelse som tæt teamsamarbejde.

Bag »aktiviteten« gemmer sig måske kommunernes forestilling om fremtidens »virtuelle gymnasium«, hvor op mod 25% af undervisningen kan omlægges til virtuelle studieformer uden elevernes fysiske tilstedeværelse på skolen. Måske skal lærerne så sidde på et velindrettet, ergonomisk korrekt kontor med egen pc inkl. printer og vejlede pr. virtuel-telefon.

» ***En god nyskabelse for eleverne er den private mappe. Nu kan de gemme deres arbejder i mappen i modsætning til tidligere, hvor de pga. smartcard-installation måtte gemme på diskette. Eleverne har også en klassemappe, hvor de kan udveksle materiale, informationer og skrive logbøger under projekt- og gruppearbejde.***

EVA – udvalget der evaluerer FHF

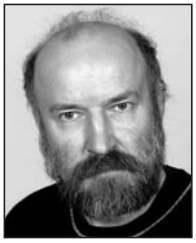

Af Kjeld Arne Hansen

Baggrunden for evalueringsarbejdet

Undervisningsministeriet nedsatte i 1996 en arbejdsgruppe, der fik til opgave at udarbejde et materiale, som gymnasierne og HF-kurserne kunne benytte til beskrivelse og evaluering af egen institution med henblik på at udvikle og styrke institutionen og synliggøre skolens indsats og resultater.

Ideen bag dette initiativ var, »at politiske myndigheder, borgere, kommende elever og kursister m.fl. har behov for kvalificeret information om den enkelte institution, samtidig med at også ledelse, lærere og elever har brug for et samlet billede af indsatsen, resultaterne og kvaliteten på egen institution med henblik på fortsat kvalitetsudvikling« (Standarder og Profiler, 2. udgave 1998, UM, s.7).

Et resultat af arbejdsgruppens arbejde blev: »Standarder og Profiler – kvalitetsudvikling og institutionsbeskrivelse for gymnasiet og hf« der efterfølgende i skoleåret 1997/98 blev afprøvet på fem gymnasier og hf-kurser.

Efter afprøvningen blev materialet færdigredigeret og udkom i 1998 med et pålæg om, at samtlige skoler nu skulle benytte dette materiale til lokale evalueringsprojekter.

Pilotprojektet: evaluering af tysk

I foråret 1999 accepterede Pædagogisk Råd Rektors beslutning om iværksættelse af en evalueringsundersøgelse i tysk samt nedsættelsen af en analysegruppe med ansvar for dette arbejde. Tyskevalueringen blev bestemt som et pilot-projekt, og undersøgelsesmaterialet skulle først og fremmest danne grundlag for analysegruppens videre arbejde.

Et eksternt datainstitut skulle forestå indtastning af de besvarede skemaer, udarbejde sammentællinger og lave de opstillinger, som analysegruppen måtte ønske.

Som resultat af dette første evalueringsprojekt, som fandt sted i efteråret 1999, skal der peges på følgende:

- at vi kort fortalt (!) fandt et andet eksternt analyseinstitut, nemlig: »I&A Research« som vi siden da har haft et godt og konstruktivt samarbejde med,
- at tyskmaterialet viste et stærkt behov for fornyelse af lærebogsmateriale, hvilket efterfølgende blev taget op af det økonomiske udvalg under Pædagogisk Råd,
- at kursisternes holdning til anvendelse af kopieret materiale burde undersøges, samt
- at der ligeledes var et behov for udredning af gruppearbejdets funktion og status blandt kursisterne.

Evaluering af idræt, kopieret materiale og gruppearbejde

Idræt blev udvalgt som det næste fag, der skulle evalueres – i marts 2000.

I forlængelse af de af undervisningsministeriet opstillede spørgsmål formulerede vi – inspireret af pilotundersøgelsen – en række spørgsmål blandt andet til de to ovennævnte forhold om kopieret materiale og gruppearbejdet.

Besvarelserne angående kopieret materiale viste blandt andet, at der var en rimelig tilfredshed med materialet, men at 30% af de ad-

» ***Ideen bag evalueringsinitiativet var »at politiske myndigheder, borgere, kommende elever og kursister m.fl. har behov for kvalificeret information om den enkelte institution, samtidig med at også ledelse, lærere og elever har brug for et samlet billede af indsatsen, resultaterne og kvaliteten på egen institution med henblik på fortsat kvalitetsudvikling«.***

» ***Grammatikundersøgelsen viste, at der var stor enighed blandt kursisterne om, at der var brug for et grammatikkursus og ligeledes enighed om, at man på tværs af fagene skulle anvende de latinske betegnelser.***

spurgte havde decideret problemer med at holde orden i de løse kopiark. Det var derfor ikke mærkeligt, at hele 75% fandt det rart, om kopier blev uddelt i kompendieform.

Mere interessant var resultaterne af spørgsmålene vedrørende gruppearbejdets status og funktion.

Som resultat af kursisternes besvarelse af efterfølgende spørgsmål kunne blandt andet denne »hitliste« over fag og gruppearbejde opstilles:

I hvilke fag fungerer gruppearbejde bedst?

DANSK	45
HISTORIE	43
ENGELSK	24
TYSK	24
PSYKOLOGI	22
RELIGION	16
FYSIK/KEMI	14
BIOLOGI	12
IDRÆT	11
SAMFUNDSFAG	9
FILOSOFI	8
GEOGRAFI	8
I ALLE FAG	7
I INGEN FAG	6
DESIGN/BILLEDKUNST	5
FRANSK	4
DATALOGI	2
SPANSK	1
MUSIK	1
I ALT	**262**

Mere alvorligt var, at 41% erklærede sig enige i, at »folk tager ikke gruppearbejde alvorligt« (kun 16% erklærede sig uenige, medens resten ikke tog stilling).

Da det har relevans for de seneste års praksis med projektuger, skal vi også lige medtage denne tabel fra idrætsundersøgelsen:

Spørgsmålet lød:
»Jeg vil gerne have mere projektarbejde, hvor en gruppe i længere tid arbejder selvstændigt med en problemstilling«.

Svar/%	Total	Mænd	Kvinder	1.HF	2.HF
Enig	35	31	30	37	32
Uenig	33	27	36	30	34
Rest	33	30	35	33	33

Vi skal vende tilbage til denne tabel i den senerekommende omtale af projektuge 2002.

Men det var jo faget idræt, der blev undersøgt. Og hvad viste undersøgelsen så?

- 34% af 1.års-kursisterne følte, at de havde ringe/ingen indflydelse på valg af emner og arbejdsformer.
- 68% af 1.års-kursisterne og de allerfleste 2.års-kursister (tilvalg) var tilfredse med det faglige udbytte og med lærerens indsats som pædagogisk formidler.
- Lærerne er nogenlunde tilfredse med kursisternes udbytte. To af lærerne forklarer, at dette udtryk dækker over, at de er godt tilfredse med udbyttet hos de kursister, der følger undervisningen, men frustrerede over de kursister, der kun dukker op en gang imellem.
- 2.års-kursisterne var i høj grad tilfredse med de forskellige arbejdsformer i det teoretiske arbejde og med de anvendte undervisningsmaterialer.
- 3/4 af 1.års-kursisterne gav udtryk for, at det er rart med en afveksling fra det stillesiddende arbejde, og 2/3 følte velvære efter idræt.
- 2/3 ville være glade for en idrætshal og fandt det irriterende ikke at kunne bruge bygningens svømmehal.

» *41% erklærede sig enige i at »folk tager ikke gruppearbejde alvorligt« (kun 16% erklærede sig uenige, medens resten ikke tog stilling).*

Grammatikkursus-evalueringen 2000

Analysegruppens 3. opgave blev evaluering af det grammatikkursus, som blev afholdt i starten af skoleåret 2000/2001.

Opgaven var på systematisk vis at indhente relevante data, der kunne belyse såvel kursisternes opfattelse af grammatikkursets form og ramme.

Undersøgelsen viste, at der var stor enighed blandt kursisterne om, at der var brug for et grammatikkursus og ligeledes enighed om, at man på tværs af fagene skulle anvende de latinske betegnelser.

Kursisterne fandt det faglige niveau passende, og over halvdelen fandt også den enkelte times program og kursets længde passende (35% mente, at kurset var for kort og 30% mente, at den enkelte times program var for »tæt«, medens 15% fandt det var for »tyndt«).

65% mente at tidspunktet for kurset var ok, medens 32% fandt placeringen lagt for sent.

Kursisternes tilbagemelding var med andre ord klart positiv over for det afholdte kursus.

En omfattende evaluering af faget historie

Analysegruppens 4. opgave blev den indtil da mest omfattende: Historie skulle evalueres i 2001, og dette fag omfattede samtlige kursister i 16 klasser samt en lærergruppe på knap 10!

Siden HFs oprettelse i 1967 har faget historie været et obligatorisk fag – et fællesfag (som sammen med samfundsfag) er på samme niveau som historie i gymnasiet. Den tyngde faget er tillagt fra HF-fædrenes side afspejledes da også i kursisternes opfattelse af faget konfronteret med spørgsmålene om:

Er Historie et let – et interessant – et vigtigt fag?

Enighedsgrad	Let?	Interessant?	Vigtigt?
Helt enig	3%	42%	50%
Enig	19%	37%	39%
Hverken enig/uenig	41%	14%	8%
Uenig	29%	6%	2%
Helt uenig	7%	1%	0%

- men hvorfor ikke let? Svaret lå/ligger måske i den simple konstatering som undersøgelsen viste, at 15% ifølge egen erindring overhovedet ikke havde modtaget undervisning i historie før optagelsen på HF, og at 56% mente højst at have modtaget undervisning i faget i max. 4 år.

Som et fag, der var nyt eller relativt nyt for de mange, var det derfor opløftende, at vi kunne konstatere at 80% mente, at historie fortsat bør være et obligatorisk fag på HF. Kun 18% anbefalede at gøre faget til et tilvalgsfag. Ligeledes opløftende var, at kursisterne ikke fandt at fagets timetal på nogen måde burde beskæres: 42% mente, at de nuværende tre timer var ok, 40% anbefalede en time ekstra og 7% ønskede endda fem eller flere timer endnu. I øvrigt markerede 72%, at de før optagelsen på HF var interesserede i historie – en gruppe som efter arbejdet med faget, var vokset til 92% i 2. HF.

Analysegruppen mente på den baggrund at kunne sige, at faget stod solidt i kursisternes bevidsthed og oplevedes som et væsentligt element i deres uddannelse.

Men – jo der var en knast. På HF udgør danskopgaven, historieopgaven og den store skriftlige opgave en ubrydelig og »hellig« treenighed:

På 1. år skriver kursisterne således to obligatoriske opgaver i henholdsvis dansk og historie som led i forberedelsen til den store skriftlige opgave på 2. år. Historieundersøgelsen viste at 71% kunne udnytte erfaringerne fra danskopgaven til udarbejdelse af deres historieopgave – og det er jo ikke optimalt. Mere problematisk var det at 20% af 2. årgang ikke mente, at de kunne udnytte erfaringerne fra dansk/historie-opga-

verne i forbindelse med den store skriftlige opgave.

Analysegruppen anbefalede derfor tiltag som kunne styrke forbindelsen mellem opgaverne og tog i øvrigt problemstillingen med, da faget dansk skulle evalueres (herom lidt senere).

Evalueringen af blokdagsordningen på FHF

Blokdagsordningen går ud på, at vi én gang om måneden (en torsdag) har hele dagen til rådighed i ét fag. Således udløser f.eks. 1. lektion, hvor faget f.eks. er dansk, otte timer i dette fag. Næste gang kan det udløsende fag være 3. lektion, hvor holdet måske har biologi osv.

Evalueringen viste (udover en masse andre ting. Vi henviser blot til dette årsskrifts omtale sidste år), at en blokdag rent lektiemæssigt ikke modsvarer otte ordinære timer/lektier, hvorfor der kan opstå et ekstra pres på undervisningen i resten af året – ikke mindst, hvis der optræder to blokdage i faget i samme skoleår (eventualiteten kan også være fire blokdage over to år i et fællesfag). Vi tillod os alligevel at konstatere, at dette ikke er bekymrende for så vidt, at blokdagene er planlagt i sammenhæng med den øvrige undervisning. Lærerbesvarelserne viste, at 19 ud af 22 ikke mente at det var et problem at nå pensum i klasser med blokdag – tre nævnte, at matematik tilvalg kunne have pensumpres.

Efterfølgende blev blokdagene afkortet og selve længden på en blokdag ved skemalægning af torsdag med kun syv lektioner, og antallet af blokdage blev derfor kun syv.

I øvrigt var der blandt lærere og kursister konsensus om bevarelse af blokdagsarrangementet.

Evalueringen af faget dansk foråret 2002

Vi satte – udover den tidligere omtalte problemstilling vedrørende sammenhængen mellem de tre obligatoriske opgaver på HF-fokus på »broen« mellem Folkeskolen og HF. Ikke så meget inspireret af historiefagets trange liv i Folkeskolen, hvor faget i en årrække ganske simpelt var ikke-eksisterende, hvorfor vores ansøgere ofte kom med blanke papirer. Mere fordi det var interessant at undersøge indgangsniveauet i et så centralt og afgørende fag som dansk.

Vi spurgte derfor kursisterne:

I hvilken grad var du efter starten på HF tilfreds med

	dine færdigheder som læser?	dine skriftlige færdigheder (stavning og tegnsætning)?	din viden om litteratur?
Tilfreds/ meget tilfreds	60%	42%	28%
Nogenlunde tilfreds	28%	40%	39%
Utilfreds	11%	18%	32%

En kursistkommentar var: »Før jeg startede på HF, var jeg ikke så bevidst om mine faglige svagheder i dansk. Nu er jeg. Dette er en klar forbedring«.

En lærerkommentar: »Hverdagsbevidsthed og hverdagssprog gennemsyrer de unge, og for mange af dem er det en ubehagelig overraskelse, at man på en gymnasial uddannelse stiller ret strenge formelle krav med hensyn til f.eks. dansk«.

Som det ses af tabellen, er broen måske ikke klappet op, men dog vanskelig passabel.

Problemstillingen vedrørende sammenhængen mellem de obligatoriske skriftlige opgaver ønskede vi som nævnt taget op igen.

Vi spurgte kursisterne om:
Har du i historieopgaveskrivningen kunnet udnytte erfaringerne fra danskopgaven? Og svaret var:

I høj/meget høj grad	40%
I nogen grad	37%
I ringe grad/slet ikke	17%

Sammenligner man disse tal med resultatet af historieundersøgelsen er gruppen af de, som ikke kan koble dansk- og historieopgave, blevet

mindre. Af danskmaterialet fremgik dog også, at der fortsat består en manglende kobling mellem dansk-/historieopgaverne og den store opgave for en gruppe på omkring 25%. Analysegruppen opfordrede derfor til øget koordination af vejledningerne til de tre store opgaver.

Med disse pluk fra danskevalueringen skal vi kort afrunde med dette års første evalueringsprojekt:

Evaluering af projektugen, efteråret 2002

Denne evaluering adskilte sig fra de øvrige evalueringer, idet udformningen af spørgsmål var afpasset til en tidligere evaluering af projektugen i januar 2002 foretaget af det pædagogiske udvalg. Svarmaterialet kan derfor kun direkte sættes i forhold til pædagogisk udvalgs undersøgelse.

Alligevel vil vi her kort tage to forhold op: Det første omhandler kursisternes syn på projektarbejde over længere tid, som optaltes i forbindelse med idrætsevalueringen: Som det blev nævnt var holdningen til projektarbejdet tidligere ikke udelt positiv idet der kunne iagttages en gruppe på 33% af ikke-positive. Det var derfor interessant at kunne konstatere, at tilbagemeldingen fra kursisterne angående gruppernes funktion under projektugen i efteråret 2002 peger i retning af at den kritiske holdning til projektarbejde er mindre, når man har prøvet det, eftersom de kritiske udsagn om gruppearbejdet lå i et interval mellem 3,2 til 12,1 – men altså væsentligt under de 33%.

Det andet forhold, vi vil berøre var, at der blandt kursisterne var tilfredshed med projektugen som helhed også, når det gjaldt selve projektproduktet.

Analysegruppen mente på denne baggrund at kunne konkludere – med de ovennævnte forudsætninger in mente – at projektugen havde været en god oplevelse fagligt såvel som processuelt.

Vi skal afslutte denne fortælling med at sige, at denne artikel egentlig skulle have handlet om det seneste evalueringsprojekt af faget matematik fællesfag.

Men da evalueringen i skrivende stund endnu ikke er afsluttet, må omtalen af resultaterne af dette projekt vente til næste nummer af dette skrift.

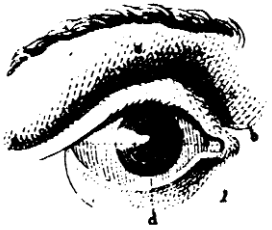

» ***Af danskmaterialet fremgik, at der fortsat består en manglende kobling mellem dansk/historieopgaverne og den store opgave for en gruppe på omkring 25%. Analysegruppen opfordrede derfor til øget koordination af vejledningerne til de tre store opgaver.***

Læsevejledning på FHF

– status efter det første år

Af Vibeke Fengers

Hvad skal FHF med en læsevejleder?

I løbet af skoleåret 2001-2002 afholdt Frederiksberg Kommune et kursus til uddannelse af læsevejledere ved kommunens gymnasiale institutioner. Uddannelsen imødekom ministeriets krav om, at alle ungdomsuddannelser skal kunne følge op på elevernes uddannelsesplaner fra folkeskolen og iværksætte konkrete foranstaltninger, hvis en nyoptagen elev har specifikke vanskeligheder, f.eks. med læsning og stavning. Uddannelsen var på 250 timer og baseret på 3 moduler:

I. Teoretisk basisviden om læsning, stavning og skrivning.
II. Praktisk undervisningsrelateret modul
III. Modul med særligt henblik på elever med specifikke læse-og stavevanskeligheder.

Jeg modtog mit diplom for gennemført uddannelse i maj 2002 og har i dette skoleår fungeret som læsevejleder ved FHF. Hvad er der sket i årets løb?

Screening af 153 1.års-elever

Undervisningsministeriet anbefalede i 1997 i en rapport, at alle elever i 1.G og 1. HF screenes for at få afklaret deres læsekompetence. Den første screening i læsning og stavning fandt sted d. 23 og 24. september 2002. Jeg foretog selv screeningen, men screeningsmaterialet blev efterfølgende rettet og kommenteret af 1.årsklassernes dansklærere. Derefter behandlede jeg materialet og tog stilling til hvilke elever der skulle tilbydes vejledning.

Screeningen omfattede 4 opgaver:

1. En cloze-test. (10 minutter)

Testen kræver, at eleven kan læse en let tekst (på 9. klasse niveau) og demonstrere overblik over en sammenhængende handling. I denne tekst skal eleven indføje relevante ord. Herved testes: læseforståelse, ordforråd og sprogfornemmelse. Desuden blev læse/løsehastigheden testet. Til sammenligning med FHF's resultat vises resultatet for det oprindelige dokumentationsmateriale (»Gentofte-screeningen«):

Hastighed	Beskrivelse	%FHF	% Gentofte
0-5 minutter	hurtig	7	23
5-8 minutter	jævn	33	55
8-10 minutter	langsom	60	22

For løsning af cloze-testen fik man point. Det maksimalt mulige antal point var 81.

Et pointtal under 60 betragtes som indikation for alvorlige sproglige vanskeligheder.

20% af alle 1.HF'ere scorede under 60.

11% af Gentofte-screeningen scorede under 60.

2. En stavetest (10 minutter)

Prøven bestod i en stavediktat på 50 ord, heraf seks nonsensord. Ordene er nogle, der skal kunne staves ved udgangen af 9.klasse. Der testes i alle slags fejlmuligheder, så læsevejlederen får et fingerpeg om, hvor der præcist skal sættes ind. Mange fejl i nonsensord tyder i retning af dysleksi (ordblindhed).

» ***De mest iøjnefaldende resultater er den lave læsehastighed og problemerne med tegnsætning. Generelt læser de screenede elever alt for langsomt. Det er en enorm belastning for deres arbejde i samtlige fag. I den forbindelse skal man huske på, at man på det 2.årige HF har ca. 25 siders forberedelse til hver skoledag foruden skriftligt arbejde***

FHF's gennemsnit for rigtigt stavede ord var: 34/5.

3. Find et ord der lyder som et ord. (3 minutter)

Her skulle eleverne finde 12 ord der lød som rigtige ord, men ikke blev stavet sådan. Denne test afslører elevens evne til at kombinere lyd og bogstav – og til at mobilisere *forforståelse* dvs at kunne trække på viden om allerede kendte ord og lydkombinationer. Mange fejl i denne test tyder på mulig dysleksi.

FHF's gennemsnit for antal rigtige ord: 9.

4. En punktumprøve. (2 minutter)

Eleven fik forelagt en tekst, der manglede 17 punktummer. Prøven afdækker i hvilken udstrækning eleven behersker syntaks og kan læse i hele perioder.

FHF's gennemsnit for antal af korrekt anbragte punktummer: 10.

En tolkning af screenings-reultaterne

De mest iøjnefaldende resultater er den lave læsehastighed og problemerne med tegnsætning. Generelt læser de screenede elever alt for langsomt. Det er en enorm belastning for deres arbejde i samtlige fag. I den forbindelse skal man huske på, at man på det 2.årige HF har ca. 25 siders forberedelse til hver skoledag foruden skriftligt arbejde. Grunden til at FHF's elever har problemer med læsehastighed skyldes nok den kendsgerning, at vi er en second chance skole for unge voksne der vender tilbage til uddannelsessystemet ofte efter flere års fravær fra bøger og læsning. Vores elever er simpelthen ikke vant til at læse. Elevernes problemer med tegnsætning tyder dels på dårlige læsestrategier dvs., at eleverne ikke gør sig klart, hvilket formål det har at læse teksten og heller ikke kan variere deres læsemåder efter formålet. Mange elever benytter typisk kun en af følgende to læsemåder til alle slags tekster: meget overfladisk skimning, eller ekstrem detaljeret læsning i sneglefart. Når man ikke kan sætte tegn skyldes det også mangelfuld grammatisk viden. Vi har allerede et kursus i basisgrammatik på 1. HF, men på sigt bør der etableres hastigheds- og læsekurser for større grupper af elever. Screeningen afslørede ud over disse generelle resultater, at 20-30 elever havde ret voldsomme problemer med alle screeningens kategorier, især med stavning.

Tilbud om vejledning

Da jeg ikke inden for den tidsramme der er afsat til læsevejledning både kunne påtage mig at lave generelle læsekurser og vejlede de svageste læsere , valgte jeg at koncentrere mig om de sidste. I løbet af efteråret prøvede jeg på forskellig måde at kontakte de elever der havde klaret screeningen dårligst og blev mødt med meget forskellig respons. Enkelte elever afviste blankt enhver form for vejledning og mente, at screeningsresultaterne måtte være behæftet med fejl. Andre erkendte, at de havde problemer, men indrømmede, at de ikke var motiverede nok til at ofre deres mellemtimer, for slet ikke at tale om tid uden for skoletid, for at få læsevejledning.

Tilbage blev en stabil gruppe på 8-10 elever som i løbet af foråret, individuelt eller parvist, har modtaget intensiv vejledning først og fremmest i stavning og læseforståelse.

Det første jeg gør, når eleven møder op i vejledningen, er at gennemgå screeningen med eleven, og da er det meget tilfredsstillende at konstatere, at alene det at være kommet i skole igen, ofte efter flere års fravær, og være kommet i gang med at læse andet end formiddagsaviser hver dag, har forbedret disse elevers screeningsresultater.

Jeg foretager også en læse-anamnese for at sikre mig at eleven ikke er ordblind – et læsehandikap som ligger uden for min kompetence.

» ***Alle ungdomsuddannelser skal kunne følge op på elevernes uddannelsesplaner fra folkeskolen og iværksætte konkrete foranstaltninger, hvis en nyoptagen elev har specifikke vanskeligheder, f.eks. med læsning og stavning.***

De fleste elever er tidligere blevet testet for ordblindhed, men der er ofte noget andet der antyder, hvor elevens problemer med læsning er begyndt. Det kan dreje sig om hyppige skoleskift, skoler hvor læsning blev prioriteret lavt, sygdom eller anden form for fravær i de tidlige skoleår. Samtlige elever som jeg har set stabilt i læsevejledningen har givet udtryk for et positivt og seriøst forhold til deres skolearbejde , et indtryk jeg har fået bekræftet ved samtaler med elvernes lærere.

Næste år

Her i foråret bad dansklærerne mig om et møde, så vi sammen kunne aftale retningslinier for næste års læsevejledning. Det er dansklærernes erfaring (og screenings-resultaterne støtter dem jo klart) at FHF's elever læser alt for langsomt. Dansklærerne har derfor opfordret mig til næste år at oprette egentlige læsekurser for større grupper af elever i stedet for at satse helt så entydigt på individuelle svage læsere. Denne opfordring vil jeg følge næste år, selvom det indebærer store logistiske problemer at samle ret mange elever ad gangen, fordi eleverne har så forskellige skemaer. Det bliver heller ikke let måske at skulle slippe de meget motiverede elever der er kommet i læsevejledningen i år .Der er nok at se til for en læsevejleder. Det ville hjælpe, hvis vi var to. Uddannelse af en kollega står højt på både Rektors og min ønskeseddel til de bevilligende myndigheder.

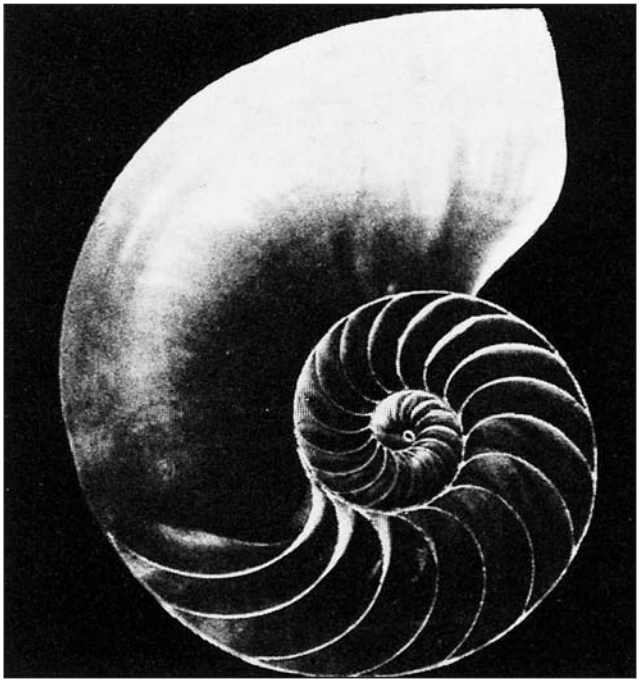

» *Der er nok at se til for en læsevejleder. Det ville hjælpe, hvis vi var to. Uddannelse af en kollega står højt på både Rektors og min ønskeseddel til de bevilligende myndigheder*

Rejsen til Istanbul

Fra 28. februar til 7. marts 2003 var 2V på studierejse til Istanbul sammen med to af deres lærere: Jan Andreasen (historie) og Jesper Rosenløv (religion). Fire af klassens elever har bidraget med artikler om turen.

Af Carsten Harboe 2V.

En fordoms forlis

Da vi først besluttede at vores studietur skulle gå til Istanbul, må jeg indrømme at det ikke lød som min drømmerejse. Jeg havde en rimelig god idé om, hvordan Istanbul var, og selvom det forekom spændende, havde jeg mine bange anelser.

Jeg betragter ellers ikke mig selv som værende særlig fordomsfuld. Faktisk bestræber jeg mig på at være så åben som mulig over for nye indtryk og forsøger ikke at lade andres meninger påvirke mig.

Alligevel havde jeg dog en illusion om Istanbul som en stor, hektisk pumpende, forurenet by med overfyldte gader og en måske ligefrem aggressiv stemning i gaden. Et sted hvor man skulle passe på hvad man foretog sig.

I sammenligning med hvad andre ytrede om Istanbul, syntes min forestillinger som simpel sund fornuft.

Når jeg nu sidder her efter turen, føler jeg mig en anelse flov over disse betragtninger. Måske er min sunde fornuft ikke så fornuftig igen..

For nok var Istanbul stor og forurenet, men der stopper mine forestillingers holdbarhed også.

En ubegribelig tålmodighed

Gaderne var på ingen måde overfyldte – tværtimod. Det er vel nærmest mere stressende at gå op ad Amagerbrogade, og hvad angår aggressiviteten så vi ikke meget til den. Derimod var byens befolkning utroligt hjælpsomme og tålmodige. Dette skal ikke misforstås, for man kunne foranlediges til at tænke at sælgere vel altid er hjælpsomme overfor turister. Men hjælpsomheden begrænsede sig ikke til de områder hvor sælgerne huserede. Ligegyldig hvem man spurgte om hjælp, udviste folk en næsten ubegribelig tålmodighed og vilje til at hjælpe os på rette vej. Jeg fik sågar betalt min bustur til den asiatiske bydel på tværs af Bosporusstrædet af en ung studerende, der nok godt kunne gennemskue min hjælpeløshed i forsøget på at finde den rette bus og billet.

Derudover var jeg dybt overrasket over, hvor vestlig Istanbul egentlig virkede. Nogle vil måske kritisk vurdere, at der her var tale om en kæmpe stilforvirring i f.eks. byggestilen i Istanbul. Selv fandt jeg dette charmerende. Nok kunne man blive rundtosset af de skiftende arkitektoniske stilarter, men samtidig gav det en tiltrængt variation i gadebilledet. I København er der f.eks. ikke den store forskel på bygningerne, hvilket ofte får byen til at fremstå som en ensformig grå masse.

Jeg må sige, at jeg er blevet fantastisk overrasket over Istanbul og ikke har været der for sidste gang. Hvor begejstret jeg end er over denne by og dens beboere, ved jeg dog også at det er lettere at lade sig imponere over en ting, hvis man går ind til denne med nedskruede forventninger.

PROGRAM
2V – TUR TIL KONSTANTINOPEL

1. marts
Tokapi-paladset s. 23-28
Museer: *Arkæologiske Museum* (1) s.28
Museum for den gamle Orient s.28

2. marts
Hagia Sophia (3) s. 28-30
(Agia Sophia)

Den Blå Moské (6) s. 30-31
(Sultan Ahmet Camii)
Mosaik museet (9) s. 32
Hippodromen (7) s. 31-32

3. marts
Süleyman-komplekset (16) s. 36
(Süleymaniye)
Den Store Basar (14) s. 34
Den Ægyptiske Basar (21) s. 37

4. marts
Bymuren (28) s. 39
Chora-kirken (27) s. 39
(Kora, Kariye Camii)

Med fed: elevfremlæggelser, obligatorisk, *Kursiv:* frivilligt, sidetal refererer til *Turen går til Tyrkiet*, tal i parentes = kortangivelse s. 24-25, sammesteds.

At få øjnene op...

Derfor er det ikke specielle steder eller situationer på turen, som jeg er gladest for at have oplevet, men derimod, at jeg med denne studietur fik mine egne ubevidste fordomme smidt i fjæset. Jeg troede ikke, at jeg kunne skyde så langt ved siden af i mine forestillinger om et land eller en kultur. Det er næsten skræmmende at jeg ikke har fået øjnene op for det noget før, men jeg kan i det mindste glæde mig over at jeg nu er lidt bedre oplyst.

Og det er vel egentlig det en studietur skal fremelske. At man blive mere vidende. Ikke nødvendigvis om hvem der byggede hvad og hvornår, men vidende om sig selv, og om hvilke evner man har til at sætte sig ind i andres situation.

Nå ja – det kan måske også komme til at lyde lige frelst nok. Jeg oplevede jo ikke en åbenbaring eller en nærdødsoplevelse, men det viser vigtigheden af at åbne op for kontakt til omverdenen. Og hvis en mulighed for en sådan kontakt opstår, så sørge for ikke at lade den gå til spilde. Jeg er overbevist om at dette er vejen frem for større tolerance og færre forskruede indtryk.

» ***Det som jeg er gladest for at have oplevet er, at jeg med denne studietur fik mine egne ubevidste fordomme smidt i fjæset.***

Det er vel egentlig også det, som en studietur skal fremelske. At man bliver mere vidende. Ikke nødvendigvis om, hvem der byggede hvad og hvornår, men vidende om sig selv.

Den helt store indkøbstur

Af Christopher Melin, 2V

Der gik ikke lang tid efter vores ankomst til Istanbul centrum, til den første sælger overfaldt os. »Want to buy perfume?« spurgte han, og Frederik var den første til at prøve lykken. Han fik en flaske til den favorable pris af, hvad der svarer til 110 danske kroner. En ganske god pris for en ægte Armani kan man synes, men skuffelsen kom ikke lang tid efter. Efter første dag i centrum var vi alle sammen blevet overfaldet af mindst 10 parfumesælgere, og jo mindre man ønskede at eje disse parfumer, jo længere gik de selvfølgelig ned i pris. Jeg selv fik senere på dagen tilbudt fire styks for 50 kroner…

Gert og Falke får pudset kondisko

Det er på én gang belastende, men også fascinerende med disse sælgere. Det er for langt de fleste af dem deres levebrød, og de lever så at sige af at få turister til at betale så meget som muligt for så lidt som muligt. For som vestlig turist betaler man for meget, uanset om man synes man fik det til en billig pris. Det viste sig da også senere samme dag, da flere i klassen havde investeret i de duftende dråber, at to ens parfumer måske ikke lugtede *helt* ens, og at duften ikke holdt hele aftenen. Det var kopivarer, men alligevel var det overraskende hvor originalt de var lavet. Meget kan man sige, men de er i hvert fald gode til at lave kopivarer i Tyrkiet. Frederik var langt fra den eneste der på et eller andet tidspunkt følte sig taget i (...) – snydt, efter at have betalt for meget for en vare på turen. Det var noget vi alle oplevede, men af de mere ekstreme tilfælde kan Gert og Falke jo nævnes, der betalte henholdsvis 50 og 100 kroner for pudsning – af kondisko!

Besøg i The Big Bazaar

The Big Bazaar er centrum for mange turisters økonomiske udfoldelser. En gigantisk labyrint af butikker på størrelse med boderne på pusherstreet. Her kan du få alt fra 24 karat alt muligt, til kopitøj i 130 procent syntetisk polyester – gerne i samme butik. Ironisk nok er sælgerne her ikke lige så pågående som parfumesælgerne, der overfalder en når man kommer ud, men har du først spurgt til en vare, er de meget opsat på at sælge dig den. Overalt hvor du går, bliver du inviteret ind i deres butikker med fængende sætninger som »Hello my friend, where are you from?«, gerne krydret med en meget gennemtrængende tyrkisk accent. Sælgerne er overraskende positive når man fortæller, at man er danske student, og en enkelt af dem betroede mig at de giver amerikanerne langt højere priser. Jeg tror nu blot det var et trick for at få mig til at føle at prisen på varen han tilbød mig var lav. Det var den ikke, og jeg fik shortsene til under 1/3 af startprisen, selv om han indædt påstod at shortsene var ægte Nike. Du bliver nødt til at spille med hvis du vil handle, og sælgeren vil være yderst skuffet, hvis du blot sagde »top!« til den første og bedste pris han giver dig. Man skal på en gang være verdens fattigste student, en kender af kvalitet og virke som om man er temmelig uinteresseret i varen man bliver tilbudt, hvis man vil helt til bunds i prisen. Tit kan disse priser næsten virke bundløse. Vores pengepunge overlevede kun disse ture i basaren ved, at vi holdt sammen og overbeviste hinanden om, at et tyrkisk guldbesat mavedansersæt måske ikke er det, man kunne have allermest brug for hjemme i antieksotiske Danmark.

Alligevel tog vi alle hjem 20 kilo tungere, med taskerne fyldte af uægte parfume, henna i kilovis, vandpiber, backgammonspil, puder, skakspil, snabeltyrkersko, terninger, solbriller og en masse andre ting, som vi sandsynligvis aldrig noget sinde får brugt.

» ***Vores pengepunge overlevede kun disse ture i basaren ved, at vi holdt sammen.***

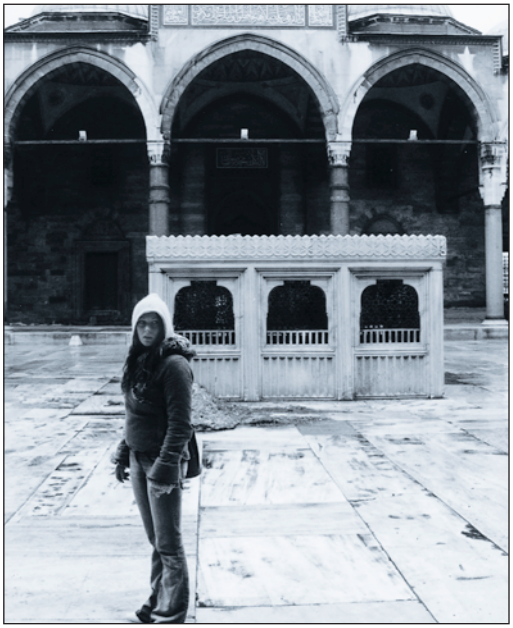

Øverst til venstre: Man blev vidende om sig selv... (Ann-Charlotte ved Den Blå Moske).

Ovenfor: Religionsundervisning on location.

Til venstre: Foran Tokapi-paladset. Studieturen satte en krølle på halen på to lækre *FHF år.*

Istanbul fra skæve vinkler

Af Esther Nielsen og Maria Johansen, 2V

Årets studietur bød på oplevelser af enhver art, sjove, spændende og lærerige. En tur som nedbrød grænser og fordomme, og sidst men ikke mindst, satte en krølle på halen på to *lækre* år på Frederiksberg HF med *V-klassen…*

Vi gør opmærksom på, at alle navne i denne artikel er opdigtede, da vi ønsker fortsat at kunne komme til gammel-elev-aften uden at mærke både lærere og klassekammeraters bebrejdende blikke i nakken

I disse frygtelige terrortider og med en kommende Irak-krig hængende over hovedet var vi fuldstændig beredte på, hvad der måtte komme. To garvede Tyrkiet-eksperter havde i forvejen oplært os i etik og moral gældende for denne fremmede kultur. Efter at have bragt os i total angst sprang den ene »ekspert« fra i sidste øjeblik. Vi var nu overladt til os selv.

En suspekt violinkasse

Allerede i Kastrup-lufthavn blev vi konfronteret med angsten for det fremmede… En meget mistænkelig-udseende mand havde på vej over til flyet en suspekt VIOLINKASSE i hånden. Især et medlem af klassen var tydeligt påvirket af situationen og lod højlydt sin angst komme til udtryk. »Snedig« som han var, mente han, at det var hans pligt at bombardere den stakkels gademusikant med sære detektivspørgsmål. Under flyveturen var frygten stadig ikke faldet, så samtlige følte sig nødsagede til at dulme nerverne med en lille én (eller flere). Da det ikke gik stærkt nok, tog nogle af vores venligtsindede klassekammerater sagen i egen hånd: Pludselig skænkede de til højre og venstre af en Jack D., som de havde »lånt« af stewardesserne… Så gik turen til Istanbul!

Da vi endelig fik os samlet i den ikke-røgfrie lufthavn, stod der endnu en Tyrkiet-ekspert i den allerbedste charterstil med et stort papskilt. Alt tegnede lyst. Vi blev pakket ind i en minibus, kørte tyve meter og ramte en anden bil i bagen. Vi nåede knap at reagere, før politiet kom. De to professionelle guider så pludselig meget befippede ud, mumlede noget uforståeligt, og den ene får et par millioner i hånden af den anden. Pengene røg videre i »statskassen« Turen fortsatte over for rødt i politiets påsyn(!!!), før den anden mand med et lille smil kom tilbage i bussen og undskyldte episoden.

Omgang med tyrkiske handelsmænd

Da vi ankom til hotellet, blev vi kyndigt ved et lille intromøde sat ind i regler, gældende lov og orden. Flere medlemmer fra klassen syntes, at det var deres pligt at supplere med egne erfaringer fra tidligere charterrejser i landet, og mødet trak ud.

Dagen efter var vi klar til at udforske terrænet. Efter de obligatoriske fremvisninger af diverse moskeer blev vi sluppet løs i Istanbuls handelsliv. Det kræver erfaring og gode skuespilevner at omgås tyrkiske handelsmænd. Vi kan som nuværende »Tyrkiet-eksperter« afsløre, at man skal løbe stærkt for at slippe for at blive hevet ind i butikken og blive proppet med æblete. Hvis du så alligevel vil have en vare, skal du også løbe stærkt for ikke at virke alt for interesseret. Dette lærte vi blandt andet, da ét medlem af klassen faldt for tilbuddet om en »ægte« Hugo Boss-parfume til kun 120 kroner[1], og fem minutter efter blev tilbudt fem for 40 kroner… der var noget der ikke hang sammen… lugten var heller ikke for delikat, men væsken var udmærket til at vaske toiletter i. Eller da en vis herre lavede et røverkøb ved at købe en »ægte« læderjakke fra

» ***Vort udsøgte hotel oprettede, til ære for nattens brødflove, en helt særlig service: alt godt fra køkkenet og baren, serveret af bevæbnet personale… lidt skummelt, men mættende.***

D&G…men da han kom hjem og afprøvede læderets kvalitet med en lighter, smeltede jakken… (men flot så han ud). Disse små begynderfejl fik dog hurtigt ende. Vi blev superbe handelsmænd! (måske med en enkelt undtagelse… Frederik). Nogle var endda nødt til at købe ekstra kufferter for at kunne bringe deres erobringer med hjem…

Apropos erobringer var enkelte af os ude at udforske byens natteliv for at finde et godt disco-dasco med nogle lækre lamse-bamser. De kom, de så… de gik, da de fandt ud af, at øllerne kostede over 100 kr., og at de var blevet ledt ind på et bordel.

Vort udsøgte hotel oprettede, til ære for nattens brødflove, en helt særlig service: alt godt fra køkkenet og baren, serveret af bevæbnet personale… lidt skummelt, men mættende.

På eventyr i det tyrkiske køkken

Apropos 'brødflove' blev vi en aften guidet hen til et lille lokalt sted… med mad. Folk bestilte løs på tyrkisk (for vi var jo alle ved at lære sproget). Da vi efter et stykke tid fik maden på bordet, stod der til vores overraskelse og rædsel fire flotte fade spækfyldt med fårelever… kun én af os spiste med velbehag... (føj Esther!!!). Det tyrkiske køkken er ellers lækkert. Dog blev vi fristet til en enkel whopper-cheese (eller to) sidst på ugen.

Mens vi taler om den tyrkiske gryde, havde en del af os nogle langtidsvarende udflugter til nødtørftsanstalten. Nogle af disse var særlig klinisk anrettede, meget simpelt: hul i jorden og vand til hånden… (så integrerede blev vi dog aldrig). Sidst på ugen havde vi dog fundet en lille tap (numsebrus), som reddede os fra de værste bremsespor.

I forbifarten vil vi også nævne en sex-i-en-taxa-situation (plus et par stykker mere). Det er en ganske klaustrofobisk oplevelse at være klemt inde seks halvfulde unge og en enkelt lidt ældre på bagsædet og to på forsædet, mens turen gik med 120 km i timen gennem Istanbuls gader. Alle overlevede den hæsblæsende tur, men mest fantastisk var det, at en ikke-synet-i-tyve-år-taxa klarede turen under vægten af intet mindre end 10 personer.

Christopher, Stine, Peter og Monika 2V nyder den tyrkiske gryde.

Nu skal det jo ikke lyde, som om hele vores meget seriøse studietur gik op i hat og briller. En vis form for udklædning var vi nogle steder nødt til at iføre os, ved religiøse lejligheder f.eks.… så de små vestlige toppe blev gemt til mere passende øjeblikke.

Apropos passende øjeblikke, afsluttede vi vores tur i en traditionel stil tilsat flere dejligt udseende indfødte unge. Det var et sted, hvor et lille band fyrede den af på bedste tyrkisk vis, og iveren var ikke til at slukke (trods øl ad libitum). Stemningen var så smittende, at man næsten ikke kunne sige stop. Det var dans på bordene (måske lidt for vildt, Esther), rundesang (Jesper) og andet sjov og spas…

Alt i alt var det en rigtig rig oplevelse, fuld af minder og lærerige begivenheder. Da vi kom hjem, var de unge fuldstændig tappede for energi… de lidt ældre havde dog ikke fået nok spænding i vores selskab og fortsatte på egen hånd til godt ud på aftenen. Disse skønne oplevelser gjorde studieturen til noget helt særligt og Istanbul til en fed storby.

[1] Omregnet selvfølgelig fra de tyrkiske lire….der var ikke plads til alle nullerne

Cabaret 2003

Af Annemarie Krarup

Med koret er det aldrig til at vide. Der findes år, hvor korsangerne nærmest falder over hinanden og bruset fra stemmerne næsten fejer musiklæreren ned ad klaverbænken når sangøvelsernes dynamikmaksimum opnås.

Og så er der de lidt mere magre år. De år hvor mange potentielle kormedlemmer klager over, at »koret er jo først klokken fire om mandagen – og jeg har allerede fri klokken et. Jeg ville ellers helt vildt gerne være med«. Eller: »Jeg ville SÅ GERNE have været med, men på mit arbejde vil de have at jeg skal komme om mandagen«. Og det er selvfølgelig ærgerligt, men så må man indrette sig på at der er andre ting i elevernes verden end koret. Og finde musik der kan fungere med færre stemmer og i enklere arrangementer.

Lydmanden (Lau) er glad, for jo færre korsangere, desto færre mikrofoner at holde styr på ved mixerpulten – og så bliver lyden også lettere at få til at fungere i vores – lydmæssigt set – elendige aula.

Korlederne (i år Jakob og Annemarie) er da også glade for at det alligevel lykkes hvert år at få en høreværdig cabaret op at stå på trods af alle de andre ting og aktiviteter der trækker i elevernes sparsomme tid.

Selvom man hele den lange vinter måske ikke altid lige er helt super-oplagt til at blive på skolen fra kl. fire til halv seks efter skoletid for at synge, så viser det sig jo at når man først kommer i gang – så er det sgu fedt! At bruge kroppen og stemmen. Få korstemmerne til at fungere sammen. Opleve at man rykker sig stemmemæssigt. Og simpelthen ha' det sjovt og hyggeligt med de andre i koret.

Cabareten er langfra det eneste koret optræder med i løbet af året. Det er musikaftnerne, hvor også mange andre elever (og eventuelt et par lærere) optræder med deres musik. Det plejer at være ret sjovt og hyggeligt. Og der er sådan noget som introaftenen hvor de måske nye elever kommer og ser skolen an. Der viser koret også flaget med et par numre.

I år hed det soul

Men tilbage til cabareten. I år hed det soul. Det har det handlet om før, men denne gang var de fleste numre nye og anderledes. Vi var faktisk meget mere kor-orienterede i år end sædvanligt, der var kun et enkelt nummer med solist helt alene. Det var til gengæld et ganske særligt stykke musik fra Brasilien (brasiliansk soul kaldte vi det – for at have en undskyldning for at tage det med). Det blev sunget af Michelle, som kommer fra Brasilien og derfor har den rigtige bløde og lækre udtale. Meget dejligt.

Det var faktisk en af de få ballader, vi havde med i år. Ellers var det mest numre med gang i. Det burde faktisk have været en danseforestilling – altså hvor publikum kunne have danset til musikken.

Lige fra »Get Ready«, over »Ain't No Moun-

Selvom man hele den lange vinter måske ikke altid lige er helt super-oplagt til at blive på skolen fra kl. fire til halv seks efter skoletid for at synge, så viser det sig jo at når man først kommer i gang – så er det sgu fedt!

tain«, »The Shoop Shoop Song« og »I Wanna Be The Only One« til »I Wish« var det hurtige numre med knald på – og med hele koret som sangere. I mange af numrene var det knægtene overfor tøserne. Falke og Lasse – de to herrer der var med i sidste ende (Ali blev desværre syg) – levede helt op til ansvaret med at synge til de syv damer, Maya, Camilla, Claire, Rebecca, Selma, Natasja og Michelle.

Også i »In The Midnight Hour« med Falke som rå solist, »Mustang Sally«, hvor bassisten Gade førte sig frem som den suveræne sanger overfor korets piger, og »Shackles«, hvor tre af korets sanglærker – Natasja , Maya og Camilla – trængte igennem med hver deres solovers, var der fuld knald på musikken.

To stille ballader kunne det blive til – udover Michelles brasilianske ballade. Hele koret sang »Heard It Through the Grapevine« (drengene som solister og pigerne på korstemmerne) og »Delicate«.

PROGRAM FOR CABARET 2003

Get Ready - alle
Heard It Through the Grapevine - alle
I wanna be the only one – alle
Delicate – alle + Annemarie på melodica
Shackles – Camilla, Maya, Natasja + kor
Midnight Hour – Falko + kor
Mustang Sally – Gade + korets piger
I Wish - alle
The Shoop Shoop Song - alle
Ain't no mountain – alle
Månen som jeg dig – Michelle med Jakob på klaver

Sopraner: Maya, Camilla, Claire, Rebecca
Alter: Selma, Natasja, Michelle
Herrer: Falke og Lasse
Band: Martin - trommer, Gade - bas, Magnus - guitar og Thorbjørn - klaver

Bandet – et råswingende musikalsk stærkt team – bestod udover Gade på bas af tre 2. årselever: Thorbjørn på keyboard, – og så to musikere fra musiktilvalgsholdet: Martin på trommer og Magnus på guitar.

I mange af numrene var det knægtene over for tøserne. Falke og Lasse – de to herrer der var med i sidste ende (Ali blev desværre syg), levede helt op til ansvaret med at synge til de syv damer, Maya, Camilla, Claire, Rebecca, Selma, Natasja og Michelle.

personalet

Kirsten A. Andersen
lektor, matematik

Jan Andreasen, st.vejl.,
adjunkt, hist/samf.

Berit Baklid
adjunkt, engelsk

Peter Bro,lektor, billedk.
design,int.studielektor

Nicolette Brun-Hansen
lektor, dansk/historie

Finn Bønsdorff
rektor, samf./fransk.

Daniel Christensen
insp., lektor, rel/fy/data

Torben Christensen
lektor, idræt/biologi

Claus Christoffersen
årsvikar, filosofi

Habibe Degirmencioglu
rengøringsassistent

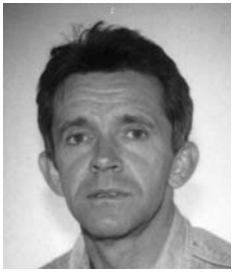
René Dobrosielski
skolebetjent

Robert Ellis
lektor, engelsk

Finn Eriksen
lektor, dansk, fransk

Susanne Elsgaard
sekretær, su-medarb.

Jette Falk
årsvikar, billedkunst

Vibeke Fengers, insp.,
engelsk/religion/psyk.

Anne Dorte Fridberg
adjunkt, dansk/engelsk

Dorte Hammelev
lektor, biologi

Johnny Hansen
skolebetjent

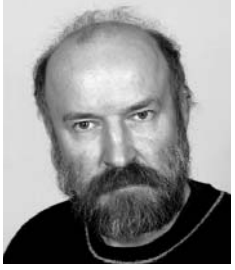
Kjeld Arne Hansen
st.vejl., lektor, hist/samf

Lise Hansen, insp., adjunkt, tysk/sp.

Lone Nøhr Hansen adjunkt, hist./idræt

Ole Skov Hansen adjunkt, fysik/mat

Anders Stav Hansen, årsvikar, geografi

Maria B. Hassenfeldt adjunkt, religion/psyk.

Jesper Jansson årsvikar, idræt

Jacob Jensen årsvikar, musik

Mogens Jensen lektor, dansk/samf.

Tom Jensen rengøringsassistent

Mette Jeppesen sekretær

Jorun Joensen årsvikar, historie/dansk

Margaret Johannesen rengøringsassistent

Tina Jørgensen lsekretær

Ülker Jørgensen rengøringsassistent

Hans Kargaard st.vejl., lektor, dansk

Kirsten Knudsen lektor, matematik

Annemarie Krarup adjunkt, mu/id/psyk.

Rolv Kvisgaard lektor, matematik

Otto Leholt lektor, geo./hist.

Anders Lundsgaard adjunkt, fysik/kemi

personalet

Glenn Madsen
årsvikar, matematik

Thomas Madsen
årsvikar, idræt

Ingrid Megyessi
lektor, tysk

Christian Nilsson
lektor, engelsk/fransk

Christine Boch Pedersen
årsvikar, fransk

Mikkel Bloch Pedersen
adjunkt, samf./hist.

Ole Rasmussen
lektor, dansk/psyk.

Jesper Rosenløv
årsvikar, religion

Charlotte Sarfelt
årsvikar, fransk

Helle Schiellerup
lektor, engelsk

Kirsten Seitzmayer
årsvikar, engelsk

Kirsten Skjøtt-Larsen
lektor, tysk/spansk

Johan Smith
lektor, matematik

Bodil W. Smith, st.vejl.,
lektor, hist./samf.

Lotte Stuhr
adjunkt, dansk/billedk.

Merete Bagger Sørensen
pæd.kand., da./fransk

Teresa Thomsen
sekretær

Sevgi Tireli
rengøringsassistent

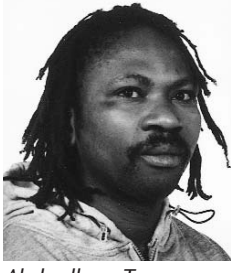
Abdoullaye Traore
rengøringsassistent

Eddie Unglaub
boginsp., adjunkt, tysk

Peter Braams Valore
adjunkt, dansk/tysk

Marianne Weile
årsvikar, hist./religion

Marianne Villumsen
lektor, biologi

Ulla Wogensen, lektor,
int.studielektor, da/id.

Inger Worsøe
lektor, dansk/historie

Eksterne medlemmer af skolebestyrelsen

David Jensen, formand
Konsulent, Dansk
Arbejdsgiverforening

Lis Andersen
kontorchef
Københavns Universitet

Jan E. Jørgensen
form. for Børne- og
Undervisningsudvalget
i Frederiksberg Kommune

Leif Bjørn Sørensen
reg. revisor

Lars Øgendal, lektor
Den kgl. Veterinær-
og Landbohøjskole

2.P

2.Q

2.R

2.T

2.U

DIESEL
D&G
2.V

2.X

2.Y

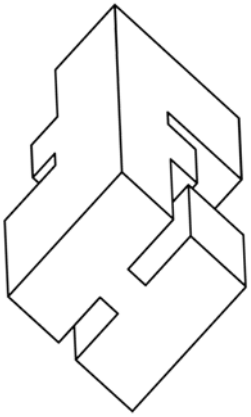

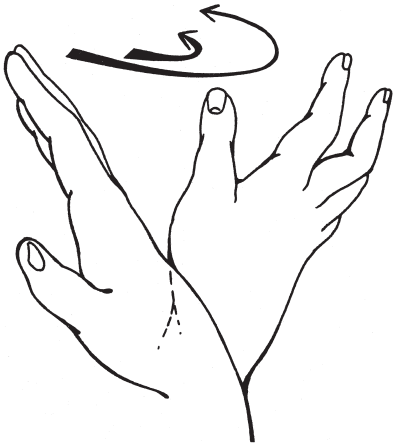
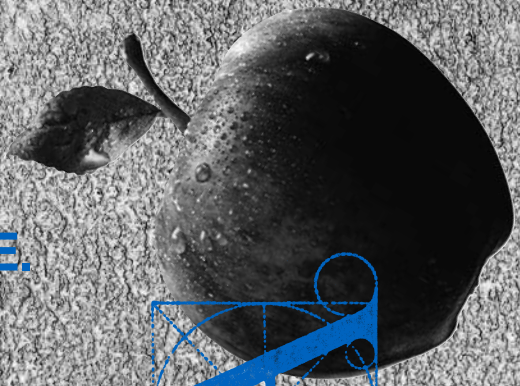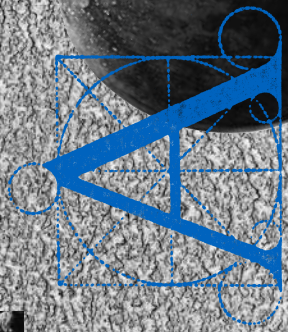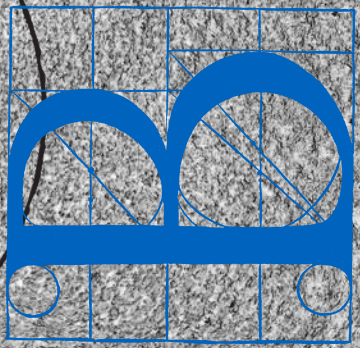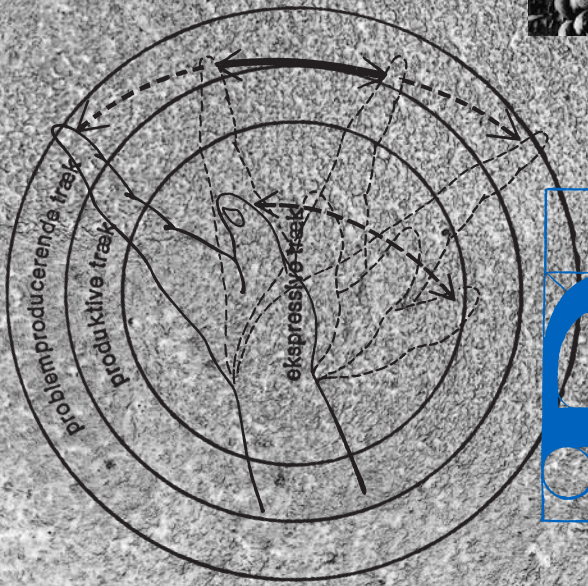
WAS DER MENSCH AM BESTEN MACHT MACHT ER OHNE MÜHE.